

Женско лукавство.

Једна жена излечила је свога мужа од честог касног долажења кући тиме, што је једном кад је он касно дошао кући, упитала шапатом:

— Јеси ли ти то, Перо?...

Име њеног мужа било је Стева, и Стева је сад свако вече долазио уредно кући, лежао дуго будан са револвером под јастуком, док коначно не би од дугог стражарења слатко заспао... Бр.

*

Ратне богаташице.

Гђа А.: — Била сам вам јуче код Јованових на вечери. Све је било лепо, и само отмен свет, али ми се једно баш нимало није допало.

Гђа Б.: — А шта то, драга госпођо?...

Гђа А.: — Па ето, имају две велике ћерке на удају, а само један клавир у кући, па су нам обе свирале заједно... на једном клавиру!... Бр.

*

Ратни богаташ.

Ручао ратни богаташ и платио. Пошто није оставио напојницу, келнер рече:

— А пиколо?

— Пиколо?!

— Да, и то треба платити! — рече учтиви келнер.

— Ја пиколо нисам јео! — одговори богаташ љутито.

*

Љубомора.

Веле да нема ништа горе од љубоморе. То је знала и гђа Поповић, па ипак је силно љубоморна. Због љубоморе није смела држати у кући ни млађу служавку. Недавно је ипак морала примити једну жену средњих година.

Од пре неколико дана чинило јој се, да муж прво сврати у служавкину собу, па онда се тек попне на спрат, где су они становали. Синоћ се решила да се о свему лично увери. Наредила је слушкињи да остане код детета и да не изиђе из собе док се она не врати.

Отишла у служавкину собу и чекала у мраку. Одједном кораци. Она претрну. Тихо куцање, а затим неко уђе, иако она није ништа одговорила.

— Јеси ту?... чуо се шапат.

— Да, — прошапта она.

Неко је ухвати за руку привуче к себи и поче је љубити.

— Ухватила сам те! — кликну она, изви се из његовог загрљаја, окрете дугме и електрика сину.

Иако београдска општина из превелике штедње „дели“ грађанству слабу светлост, ипак она јасно виде кога има пред собом.

Не много збуњен, стајао је насред собе жандарм у новој кицошкој униформи. Он се чак и осмехну на њу, трепну враголасто очима и прошапта умиљато:

— Ти си нова, кад се брже промениште! Не мари, можемо бити пријатељи...

*

Извињење.

Када су једног господина понудили на једном „журу“ коњаком, он се овако извинио:

— Хвала лепо! Прво сувише је јако за пиће. Затим, ја не волим коњак. Најзад, већ сам испио три чашице!

*

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен

„Злочинци на престолу“

у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од

Динара 10·— по комплету

по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију

„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen

„Zločinci na prestolu“

u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od

Dinara 10·— po kompletu

po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju

„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Коларска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 21. Београд, 27. V. 1922. Година I.

Стеван дел Ферантe целога живота није имао среће. Пошто је оженивши се неком бившом вариетеском дивом, добио четворо деце, мало се примири. Али Ариго, његов најстарији, својим раскалашним животом поново узнемири његов мир. Пошто је направио толики дуг да га отац не могаде исплатити, то натера њега да оде код свог суседа Риота, богатог али тврдицу. Овај, који има ћерку Евгенију, за коју се нада да ће кад-тад поћи за Арига, даје новац под неким условима. На селу Ариго заводи Евгенију и остави је у другом стању.

Она која се не сме волети.

Роман од Гвидо да Верона.

(1)

Чим се девојка ослободи, свршиће и они своје рачуне. Јер, ако се он волео забављати с девојкама, такозваним »поштеним«, она неће чекати ни тренутка и вратиће се Бијаноту, који је већ раније за њом трчао, ако ни за шта друго, а оно због његове нежности!...

Међутим, она додаде још двеста динара, који су били потребни да се исплати тета Ђилда, тј. није дала у готовом, али је потписала другу меницу. Аригу тета Ђилда није веровала ни за пет пара. Нека се они разрачунају међу собом!...

Евгенија је двапут била тако бледа и тако преплашена, да јој је тета Ђилда морала дати чашицу, да се поткрепи. Нашла је, да има дружно лице и тело слабе будућности, али не рече ништа. Све жене, макојој класи припадале, и маколика била провалија која их раздваја, осећају једна према другој неку врсту »сестринске љубави«, која се рађа у њима, јер су све изложене истим опасностима и истим боловима. Код Евгеније тета Ђилда задоби толико поверења, да она отпоче плакати, наслоњена на њено раме, мислећи можда да је ова каква милосрдна сестра.

Она друга што је знала занат, била је зла жена. Пуна прстења и лажне косе, прљава у раду, опрезна са слаткоречивим устима, са рукама у шкотским рукавицама без прстију, миловала је Евгенију, називајући је »мала«, говорећи јој многе љубазне речи шапатом.

Пошто је Ариго сметао, а његова присутност била без потребе, то га удаљише и рекоше јој, пошто су је мало припремили, да дође сутрадан сама.

Али он није имао поверења и отпрати је и сутрадан. Остаде чекајући на улици, седећи за столом у некој кафани, која је била ту у близини. Срце му је брзо куцало: можда од страха, а можда и од гриже савести. Какви бесконачни часови! Та шта раде тамо горе? Најзад, спази злу жену где излази, приближи јој се, хотећи је запитати.

— Све је добро, све је добро... — одговори ова брзо. — Али је боље да нас не примете заједно. Треба бити опрезан! До виђења...

И са лепим осмејком на лепим уснама као оштрига, ишчезе за зидом. После пола сата

Исеците овај квадрат да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.

Тражите дописном картом да вам се **бесплатно** пошаље на углед један број

„Наше Деце“

илустрованих дечјих новина. Сваки од наших читалаца који пошаље своју тачну адресу добија бесплатно на углед један број „Наше Деце“.

сиље Евгенија: бледа, слаба као стабљика, поводећи се мало.

Он притрча:

— Дакле?

Трпела је. Згрчила се и не одговори ништа. Бесвесно је држала руке на трбуху и гризла своје бледе усне. Једног тренутка, као да се занела, ослони се свом својом тежином на његову руку. Били су још на прагу куће. Он позва кола и угура у њих Евгенију.

— Зашто не можеш говорити?

Он климну главом.

— Патиш ли?

— Да... много, — рече слабо.

— Па зар није све свршено?

— Свршено... али...

— Шта?

— Крволиптење, чини ми се...

— Не престаје?

— Не... А болови су тако јаки и силни!... Чисто бих да вичем...

Бризну у плач, крију̂ћи сузе па његове груди.

— Тешко мени, бојим се!

— Видећеш, неће бити ништа. Мало стрпљења! Болови ће проћи.

Сваки потрес кола изазивао је лак узвик. Била се тако изменила, да је човек није могао познати. Седела је, погнута над трбухом, који је страховито мучио, као да је тиме хтела да угуши патње. Он је био узрујан, и да би јој показао бар мало љубави, обухвати је руком око паса. Није имала стезника, сукња је била слабо везана под кратким огртачем. Он је осећао како се, с времена на време, трза као да је неко чекићима удара изнутра. Онда је пољуби у врат, где је рашчупана и згњечена коса сачувала била отисак јастука на коме је лежала борећи се. Био је нежан, да би је охрабрио, да би што пре оздравила.

Исеците овај квадрат да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.

Тражите дописном картом да вам се **бесплатно** пошаље на углед један број

„Наше Деце“

илустрованих дечјих новина. Сваки од наших читалаца који пошаље своју тачну адресу добија бесплатно на углед један број „Наше Деце“.

Кад су стигли пред заједничку кућу, раставише се: она, вукући се с муком, пође се у своју собу, али не могући издржати болове, леже у постељу. Он оде кући, очекујући вече. Али бескрајан страх гризао му је срце. Прошао је двадесет пута кроз двориште, да види шта се дешава у кући апотекаревој, и скоро сваки пут видео га је како седи поред прозора и чита новине или у дућану продаје лекове.

... Било је већ доцкан. Вечерали су и Ариго се надао да се већ једном све добро свршило, кад Риоти дотрча као луд и викну:

— Ходите, ходите, дона Грација, молим вас, ходите! Евгенија!... Евгенија!...

— Шта је?

— Евгенија умире! Трчите!

Она, Грација потрча горе, остали се окупише у дућан апотекарев, неко на степеницама, неко доле. Само Ариго остаде напољу, у дворишту, блед као смрт.

Нашли су Евгенију онесвешћену, на кревету, са забаченим покривачем, упрљаним крвљу. И свуда је цурила крв, крв.

Павле оде да телефонира лекару, Стеван отпоче да пуни судове водом, његова жена стављала јој је облоге. Дадоше јој сирче да мирише, попрскаше чело, трљаше слепе очи, а она се није кретала. Риоти је у очају јурио по соби. Хтео је да уради хиљаду ствари, али није више могао управљати својим поступцима.

— Шта ли јој је? Шта ли јој је?

— Легла је и ништа ми није рекла! Спасите је, дона Грација, за име Бога! Дирните јој срце, повратите је бар! Нека говори!

И... плакаше.

Дође лекар, пријатељ Риотов, старац. Удаљи се од кревета, наже се над онесвешћеном девојком, погледа је, загледа још боље... Затим се окрете, зачуђен.

— Та шта је? — питао је отац. — Реци ми бар, је ли опасно?

— Нека сви изиђу! — рече лекар кратко, показујући на туђинце.

Муж и жена се удаљише, затварајући за собом врата.

— Побачај, — рече лекар.

— Шта?... Јеси ли ти луд?

— Крволиптење услед изазваног побачаја! — потврди јасно лекар. И са спокојством човека, који је навикнут да ублажава туђе болове макакви они били, отпоче му набрајати средства и негу, да би оздравила.

Оно што је чинио Риоти не може се описати. Узе лекара за рамена, дрмајући га, викао је да иде, да је луд... Затим се отпоче вртети по соби, трескајући се о зид.

Дона Грација отшкрину врата и ушуња се унутра, отпоче помагати лекару, који, најзад, видећи да не може другаче умири Риотиа, нареди му да ћути, иначе ће га силом отерати.

јер ако у суседству чују његову вику, он ће морати објавити ствар.

Девојка је већ превртала очима. Долазила је к себи. Млаз крви помало се заустављао. Ну она је свеједнако бунцала и по нека испрекидана реченица изађе из уста. Рече много неразумљивих ствари, затим се једно име, Ариго, зачу јасно са њених усана. Звала га је. И то име понављала је у свима реченицама свога бунцања, име, које је говорило јасно о њеном греху.

Ну, кад су сишли да га потраже, њега више није било. Био је ишчезао, побегао, а по суседству шапутаху већ причу, гледајући у прозоре средњег спрата иза којих су промицале сенке.

VIII.

Петнаест дана он се није појављивао, живео је, излажући се опасности, са мало новаца што је имао у џепу и нико га није тражио. Скоро две недеље Евгенија остаде у постељи, изван опасности, али све болесна. Ствар је била јасна за обе породице, јер је девојка сама са сузама и јецањем све испричала, не крију̂ћи ниједну ситницу, а највише спомињући, да би себе оправдала, обећање да ће је узети за жену.

Риоти, кад га прође први бес, кад је већ изгубио многоречје оста утучен, скрхан, као човек кога су тољагом ударили по глави.

У собу своје кћери није више улазио. Прво је говорио, да ће је убити, да ће је се одрећи, да ће је отерати на улицу као пропалу девојку, али ништа од свега тога не учини и мало по мало увери се да је најбоље ћутати и неподржавати сплетке, које су већ беснеле по суседству.

Дакле, испричаше како девојка има запаљење прева и да је негује дона Грација са старијом ћерком. Обе су се старале својим пожртвовањем да смање нечувену кривину Аригову у очима апотекаровим.

А сиромах човек био се повукао и немо ћутао, живећи механички, између апотекарске тезге и наслоњаче, у оближњој соби. Срећа је била да није коме дао отрова уместо нешкодљивих прашкова. Јео је само толико да не умре од глади, читао је, као и пре, новине, али више није ништа разумевао, а није се више догађало да ма и реч проговори с муштеријама које су од јутра до мрака долазиле и одлазиле, он, који је био онакав брбљивац.

Пет, шест пута дневно пео се по степеницама на врх прстију, да привири кроз пукотине на вратима и да баци поглед на кћерину постељу. Ну није желео да га виде и само је понекад са грубим тоном, са гласом који је изгубио милозвучност, питао дона Грацију, како је болесници. Није се усуђивао да изиђе у двориште, због осмејака које би угледао на туђим уснама, нити би се Стеван дрзнуо да дође на разговор, иако га је сажаљевао и осећао по своме природном поштењу да му је због нечег дужан. Али једне вечери оптичар скупи сву своју храброст и помоли главу на задњи део апотекаревог дућана.

Овај је читао и претварао се да га не види.

— Чуј, Виљеме, — отпоче Стеван, — ја нисам крив за оно што је учинио и што ће још учинити онај мој несретни син, али осећам потребу, да дођем и да ти се извиним, а надам се да нећеш заборавити да смо стари пријатељи...

Од узбуђења дрхтао му је глас. Риоти подиже поглед са новина и погледа га косо.

— Мање брбљања! — рече. — Не познајем више никог, али, пошто видим да си овде, објаснимо се.

Онај други се приближи неколико корачаји, осећао се толико крив, да се није усуђивао сести, него оста стојећи пред Риотијем, као пред судијом.

— Пре свега: где је твој син? — запита апотекар.

Стеван рашири руке.

— Не знам...

— Чини ми се да врло добро знате, али га из обазривости држите далеко.

— Молим те, не сумњај!...

— Ја сумњам у оно што хоћу! Сумњам највише у то, да се од поштених родитеља може родити преступник овакве врсте!

Одговор је био уобичајен, али га Риоти није хтео чути, него учини љутит покрет, мали, скоро незнатан.

— Али сада, када је ствар свршена — продужи апотекар, — узалуд је кривца још осуђивати. Оно што сам решио, просто је: наћи положај твоме сину, пружи му да достојно може живети и... нека се што пре венчају!

— То је баш оно што сам хтео да ти предложим...

— Али да се споразумемо!... — дода други. — Нека се венчају и нека раде шта хоће, нека буду срећни или нека ломе вратове, мене се мало тиче, а у моју кућу ни он ни она никад више!...

— Али... — промрмља оптичар.

— Што се нас тиче, ми се више не познајемо! Сваки у својој кући, јер после онога што се десило, немогуће је да... опростим...

— Виљеме, немој бити неправичан!

Апотекар му прекиде говор...

— Споразумели смо се, лаку ноћ! — рече, неодређено показујући као на врата.

Никад у свом животу није био толико лаконичан.

Стеван оде и, видећи да је Евгенија скоро оздравила, наговори жену да не трчкара више по оној кући, јер му се чинило, да апотекар мало претерује у својој грубости.

Кад му не остаде више ни пребијене паре и није налазио начина да дође до њих, Ариго

се врати породичноме огњишту. Био је готов да га грде на најгори начин, био се решио да уђе у буру као изгубљен човек.

— Отишао сам да упростим ствар..., имао је дрскости да рекне оцу, чим га је видео. — Да сам био овде ко зна шта би било!

Дона Грација избаци лакомислено:

— Можда је тако и боље... Али онда виде како је муж страшно погледа и не рече више ни речи.

Аригу су била уштеђена пребацивања и сцене, јер нико није био у стању да се бори с њиме, али га убрзо упознаше са одлукама које су биле донете.

— Оженићеш се Евгенијом, чим себи радом осигураш кору хлеба. Време је да једном престанеш стварати несреће.

— Али један тренутак... — рече Ариго.

— Не смеш расуђивати! — прекиде га отац, показујући први пут неку енергију. — Наћи ћу ти службу и ти ћеш је примити, ма каква била, пошто видим да нећеш да продужиш учење.

— Службу? — промрмља Ариго.

— Да, и то што пре! Били смо се о томе договорили још пре одласка на село и молим те, да се не противиш, јер ће између мене и тебе доћи до свачега. Ја ћу те отерати од куће, без марјаша у џепу, па иди с Богом!

Ариго сави главу, јер му је изгледало да се овог пута озбиљно говори.

Помоћу пријатеља отац успе да му нађе место практиканта у једној малој приватној банци, и Ариго, пошто су му сашили наруквице од сатина, отпоче посећивати сваког дана канцеларију тачно, успевши да га чак заволе, јер је био бистар и имао леп рукопис.

Уосталом, он се није спремао да живи осредњим животом, нити пак као дућанција: имао је скоро двадесет година, гледао на живот са виших жељама и од неког времена букнула је у његовој души велика амбиција — амбиција да се на сваки начин испне, рукама, ногама, па и зубима, по стрмој литици живота, док му се не буде учинило, да је доспео до места привлачног, где ће разапети свој шатор.

Неће се оженити Евгенијом. Заиста, није желео уз мираз апотеку, а ни оптичарев дућан у наследство.

Хтео је да живи! Живети са свима удобностима, са свим сјајем, са свим уживањем! Хтео је да се очисти оног паланачког живота, кога је носио на себи као туђе одело; хтео је, да се помеша са онима којима је завидео, са оним младићима, вођама елеганције, расипачима новца, пријатељима лепих жена, посетиоцима салона, позоришта, хиподрома, господом која су владала градом са великом раскоши и самохвалисањем.

Само једна ствар му је недостајала: новац, — а до овога ће доћи са својом вештином и свима могућим обманама, јер живот ваља проживети, а све остало је чиста лаж!

Ово је мислио увече над гудалом виолине, ноћу у постељи поред Мерцедес.

Риоти га није удостојао или се још није усуђивао да му каже ма шта. Обе породице живеле су у немом рату, свађа од њих повучена у свој опкоп, очекујући дан свадбе, која ће све изгладити. Али нема ствари на свету, маколико она страшна изгледала, а да је време и природна заборавност људи не би успели поправити.

И тако је и Евгенија оздравила и почела са великим стрпљењем спремати дарове за удају. Она скорашња драма није оставила сувише дубоку рану у њеном срцу. Трпела је, ћутећи, свакидашња очева гунђања, али се лепо поправила, била се опет заруменела као јабука, навукла своје папуче од вуне, радила неуморно чипке и... читала љубавне романе.

Са чудноватом лакоћом била је заборавила, да није више девојка, била је опет она вредна и мирна девојка, која живи у малим собама своје куће, као домаћа корњача, једући много и негујући у грудима као топлу грејалицу своју стрпљиву љубав.

Риоти је беснео. Не више због претрпљеног срама, не због несреће која му се десила у кући, већ због забране на коју се у себи осудио, удаљујући дел Феранта. И морао је да седи сам и да гризе свој јед. Којепта! Шта се сад праве увређени? Зар не осећају потребу да дођу и да му кажу ма шта?

Блудни син вратио се своме стаду. О, видео га је добро, више него једанпут на прозору и на вратима. Чуо је и маукање његове проклете виолине! Он је у прво време уображавао да ће га видети на коленима пред собом, скрушеног под његовим мукама и ко зна колико је пута спремио у памети свој први говор. Међутим, оно ћутање га је мучило више од остале несреће, јер је његов гњев обично пролазио у провали речи, као пожари који се губе у диму.

Колико би пута дошао у искушење да пређе праг суседов и да отпочне викати, док му срцу не одлакне! Али задржавала га је бесвесна гордост, и прошло је много месеци оваквих прикривених односа.

Оптичар је, с једне стране, осећао грижу савести: изгледаше му да је неправедан према оном човеку тако горко увређеном у његовом поносу и у родитељској љубави од стране једног члана његове породице, а с друге стране опет, имао је и он свој понос и није могао учинити први корак, пошто су с њим поступили као са псом. Кривица Аригова била је збиља неопростива, али, на крају крајева, шта су они могли? Да би поправили несрећу, да би му доказали колико их то боли, зар нису неговали његову кћер као своју рођену? Зар нису одмах пристали на предлог, који је био и њихова дужност? И као захвалност, он му је показао врата и забарикадирао се у своме дућану тако, да га више није ни виђао!

Једне вечери, кад је Стеван имао главобољу, заборави на увреду, реши се и посла момка из дућана да купи грам мигренина.

— Грам мигренина? — повиче апотекар, скачући иза тезге. — За кога? За твога газду?

— Да за мога газду...

— Врло добро, нека дође сам да узме, ако хоће, иначе... нека цркне.

Оптичар оде и они се загрлише.

IX.

Свршило се тиме што су га отерали из банке, јер се брзо уморио да прља прсте мастилом, не зарађујући ни пребијене паре. Постао је лењ и груб, долазио је изјутра доцкан, сањивих очију, јер је ноћ провео у коцки или у љубавном труду. Једног дана је грубо одговорио шефу канцеларије, који му оног тренутка показа врата.

Отац на ту вест побесни, нападајући Арига таквим речима, како се никад дотле није усудио. Старећи, његов се карактер оштрио. Али се ипак морао покорити пред одлучним одговором:

— Напунио сам већ двадесет и једну годину, драги оче, и молим те, да не заборавиш, да сваки човек има права, у извесним годинама, живети по своме нахођењу. Можеш, ако хоћеш, да ми ускратиш ону малу месечну помоћ, која те можда стаје жртава, можеш ме отерати из куће, ако можеш, — али ми мораш оставити потпуну слободу, јер њу не уступам никоме.

Отац није знао шта да одговори, давао му је и даље помоћ, задржао га је у кући и, изгледало је, да се више о њему не брине. Али био је ту други, Риоти, који је, мало по мало, узео стару навику, да гура свој нос у све послове својих суседа. По немом уговору он и Ариго избегавали су увек да говоре један са другим, па и да се што мање виђају, уколико је то било могуће. Али сада, кад је младић мислио да се шали са свадбом и бринуо се о сасвим другом, него да буде вереник Евгеније, апотекар није више хтео да ћути и једно вече замоли оца и сина да му дођу у дућан.

Била је присутна и Евгенија, која је пребледела као ватра, кад би се само споменуло име Аригово. Овај дође са цигаретом у устима, ни најмање збуњен, као да неће да разуме свечано држање са којим га је Риоти дочекао. Овај одмах пређе на ствар.

— Ја бих желео да знам дан који сте одредили за свадбу, — рече подсмешљивим гласом, гледајући изазовно и нетремице час једног, час другог.

— Драги пријатељу, — одговори Ариго дрско, — мислите ли ви да човек узима жену исто онако, као кад испија чашу воде? Треба ту времена на размишљање! Што се тиче дана,... право да кажем, још нисам мислио...

Зачу се како столица, која је одржавала тежину Риотову, злосутно шкрипа.

— У то нисам сумњао! — рече. Али зато сам вас и позвао да заједно размислимо.

— Мој драги и добри Риоти, — прекиде га Ариго, — оставимо званичност, лепе речи и академски тон. Разговарајмо као прави пријатељи, просто! Досада сам избегавао да дођем на разговор, јер сам осећао своју кривицу и нисам хтео да трошим речи узалуд. Учинио сам глупост и сад, кад ми се пружила прилика, молим вас за извињење, од срца вас молим да ми опростите!...

— Хвала лепо!... прогунђа други, изненађен.

— Али, кад је преступак извршен, молити за извињење не вреди... треба га поправити, и ја сам готов да то учиним, ако вам се тако допада. Само да вам поставим једно питање: како могу ја да се женим?... Чиме да је храним?

Онај други је хтео да га прекине.

— Стрпите се!... — продужи Ариго. — Ви врло добро знате, да немам ни марјаша, нити начина да зарадим. Додаћу да немам ни воље за рад, да сам презадужен до грла, да волим карте, волим да идем у позориште, да се забављам са женама, да живим!... Ако ипак успете да у мени нађете материјал за мужа и свога зета, на часну реч, биће вам веома благодаран.

Риоти је био толико потресен да није могао одговорити.

— Дакле..., — хтео је нешто да каже.

— Дакле, завршимо! — рече Ариго. — Злоупотребио сам поверење ваше кћери и треба да то поправим женидбом. Само ми не говорите о дану, о месецу, па ни о години, јер се од данас на сутра не може ништа добро и озбиљно урадити. Чим будем у стању да се достојно оженим, сетићу се обећања које сам дао. Али дотле... молим вас, оставите ме на миру! Утолико пре, јер, иако се ја обавезујем да узмем Евгенију, Евгенији је просто да се уда за кога хоће, ако се за то време јави неко који би био достојнији.

— Ах, до ђавола! — дрекну апотекар, који је најзад нашао једну згодну реч. — До ђавола! До триста ђавола!... То је већ и сувише!...

— Господине Риоти, све што сам рекао, рекао сам вам као частан човек, и надам се, да ћете се у будуће ослонити на мене...

— Говорио си као подлац!... као разбојник!... као нитков!... А не,... богами не!... Немојте мислити да ћете ствар тако поправити!

— Чујте, господине Риоти, — додаде Ариго, — ја сам човек, који не воли много да говори, али оно што рекнем, рекао сам и нема те силе на свету, која би ме натерала да одустанем од донете одлуке. Уосталом, не трпим да ме неко напада, нити волим узалудне сцене. Стога вам потврђујем оно што сам рекао и желим вам лаку ноћ!

Изиђе полако, тихо, палећи цигарету. Мало после његов отац, трудећи се узалуд да образложи ствар апотекару, помисли, да је ипак боље да и он оде и учини као и син.

Ариго се упути коцкарници, где му се од неког времена срећа осмехивала. Пошто је платио, као сваки други играч, науковнину повајлије и проклео неправедну срећу и провео часове без сна у разговору с демоном који изненадно удешава затворене карте на столовима, пошто је својим хладним духом приметио оне који стално губе и оне који често добијају, постао је за кратко време један од оних хладних и опрезних играча, који умеју у себи савладати ћудљиви хазард, истичући према туђим слабостима, своју непоколебиву врлину.

Није више волео карте нити ризик, који држе затегнуте нерве и задржава дисање у очекивању »штиха«, већ је имао одређену и јасну жељу, да се не излаже и да добије, да се дочепа својом шаком новца који му је толико потребан за најближу будућност.

Познавао је другове у игри, над сваким од њих држао је строг испит и кад су они — узбуђени или уморни — дубоко у ноћ отпочињали да враћају свој изгубљени новац, он, који је целе вечери оклевао, отпочињао би паметно своју битку, не дозвољавајући да га обузме ма и најмања прождрљивост, нити да га збуни сажаљење.

Био се уверио, да и у игри, као и у свима стварима живота, срећа много вреди, али чврстина карактера још више. И од неког времена уверио се, да се треба уздати више у себе него у судбину. Зато је кроз последње време скупио лепу суму.

Онда је поклонио брату Павлу сву своју гардеробу елегантног грађанина из предграђа и обновио све код првих кројача у вароши. Знао је да кројачи и обућари стварају највећу разлику између човека и човека, јер у овом глупом свету у коме се обраћа пажња на изглед и спољашњост, ближњи је увек љубазнији са лепо обученим шарлатаном, него са часним човеком обученим у сељачко рухо.

Тада отпочеше долазити у кућу оптичареву шегрти и носачи са огромним пакетима, лепо увијеним у танку хартију из чувених фирми. Сестре би јуриле да виде, са радозналошћу помешаном завишћу, оне дивне ствари које брат поручује за своје задовољство.

Са овим новим хаљинама, са овим финим кошуљама, које мати није смела давати обичној праљи, са оним сјајним ципелама од одличне коже, са танким марамицама као паучина, са оним сјајним шеширима, мало ексцентричног облика, и са свим оним ланом, свилом и нежном материјом, ретком, мирисљавом, окружио се као са каквим ореолом.

Сви су били по мало изненађени, добри прости отац, који никада није могао заборавити, да је гајио некад фантастичне наде за свога првенца.

— Добио сам на игри, — причао би он, да објасни сву ту промену, и, пошто није био тврдица, купи свима поклоне.

— Пази, — рече му отац, — данас се добија, сутра...

— Сутра се може опет добити...

И објасни оцу, да је игра посао, као сваки други, где хладнокрвност часно влада над туђим нервима. Свима је било пријатно, да га виде како иде налицкан и углачан, као господин; да знају, како вечерава често по најскупљим ресторанима и облачи прно одело да би отишао у позориште у фотељу. Био је променио начин чешљања, секао је бркове, променио ход, промењо начин пушења: изгледало је чак, да говори чистијим језиком, да баца одблесак елеганције на све ствари око себе. Ово се десило нагло, за неколико месеци.

Риоти, који је из далека оштрим погледом гледао на све новости, није се усуђивао да ма шта каже отворено, али је околишним путем држао јетке говоре против коцкарница, ноћних птица и покварених жена.

Са Мерцедес десила се несрећа. Добра, али љубоморна, незаинтересована, али пуна самољубља, као све јавне женске које се дају бесплатно, прешла је преко онога што је Ариго оставио у другом стању једну девојку, јер се госпођице ту не рачунају, и све је било, како је он уверавао, само шала... Али није могла никад, никад, никад дозволити, да је превари са једном од њеног заната, јер у том случају поред љубоморе ишло је њено достојанство: губила је кредит.

Баш тада, у малом позоришту где је она певала, била је и нека играчица из Туниса, која се, под изговором да ће изводити неке естетичке фигуре, појављивала на позорници сасвим гола, са извијањем лепих бедара, са лепом кривином леђа, богатом пластиком прсију које је руменела, заклањајући их са неколико велова. Начини узбуну: дворана за свих шеснаест дана оживе. И долазили су и они који нису марили за то позориште, они који су могли, не шкодећи своме гласу, дати себи одушке у таквим згрдама: долазили су у групама по пет-шест, правећи паклену ларму и одлазећи са меланхоличним осмехом досаде. Долазили су по неки са својим љубазницама, које су блистале у адиђарима, украшене огромним перјем, и сироте наложнице цело вече гледале би отворених уста, као кипови.

Мирис, туниска играчица, изводила је неку игру трбухом, збиља раздражујући, која је задивљавала и познате обожаваоце игре Саломе и имала је, као што рече неки вајар тада на гласу у грађанским круговима, »најлепша колена једне мухамеданке, која се могла икад дотле видети на хришћанским олтарима«.

Кад су је већ многи имали, неки ћелави поштењак, богат искуством, који је имао лиш-

ницу метала и био нешто у општини, скиде је са позорнице и задржа за себе. За себе, разуме се, ако им се то допада и ако је то згодно оваквим закупницима жена, који иду да их посећују пред ручак, у затвореним колима и враћају се увече завијени у бунду, ако жена не иде у позориште. Траже мало, а плаћају много: дају силом велику слободу. Они су право провиђење веселих женица и свих оних, који се, да би мање трошили, задовољавају оним кратким слободним часовима и постају »љубавници по срцу«.

Мирис је била прва жена и можда једина, којој је Ариго платио; али била је из Туниса и чинило му се да се тиме мање понижава. Био се силно каприцирао на онај егзотични мирис пожуде и једно вече одведе је на вечеру. Можда је то било и ружно, јер Мерцедес није заслуживала то издајство, али он се надао, да Мерцедес неће дознати. Међутим, неко је отрчао да јој каже.

Она није гризла руке, нити је чупала косе, али са оном лепом одлучношћу жене с темпераментом, чим угледа Арига удари му два шамара, а тета Ђилда се отпоче тако слатко смејати, да Ариго није знао, да ли да плане, или да се сам смеје...

Уосталом, био је већ сит Мерцедес; што се пак ње тиче, досадио јој је већ тај једнолики живот, јер је пропустила добре ангажмане: прилика је још једном била згодна и... од тог дана не видеше се више.

А њега је затекао онај поштењаковић у кући туниске играчице једном, кад је дошао пре времена. И то их је затекао у постељи, како пију белу кафу, око два сата поподне, са највећим апетитом.

Он се звао Чезаре Фара, био човек без живаца, са плавим мањама око дебеле браде и подадулих усана, са малим лукавим очицама под наочарима у златном оквиру. Не развика се, не зачуди, извини се што их је узнемирио и, пошто је био човек од посла, извади из џепа новчаник и одмах исплати свој дуг туниској играчици.

Мирис, из учтивости, хтела је да навуче собну хаљину и да га испрати бар до врата, али он одговори, да ће и сам погодити пут, и оде као што је и дошао.

Шта да се ради?... Туниска играчица била је жена пуна духа и није губила време у узалудном јадиковању.

— На крају крајева, више волим да играм, — рече Аригу, који се извињавао.

— На онда, да се то није десило с тобом, десило би се с ким другим!... Дакле, не обраћај на то пажњу...

И пошто су били још сањиви, угасе светлост и заспе.

Али од тог дана отпоче да се говори о Аригу у друштвима младе господе, која увек очекују скандале па и овај пут одмах дознаше, како је и кад, Чезаре Фара затекао на делу лепу туниску играчицу.

И то име: Ариго дел Феранте, које је доцније испуњавало сва уста, било је први пут умешано са смехом, који се орио на штету њиховог насамареног пријатеља, јер је Чезаре Фара посећивао омладину и волео да живи с њима у ноћним часовима, лумпујући и играјући неуморно. Исприча сам своју несрећу у шали, кад је видео да сви већ за њу знају.

Оне, којима се несрећа може десити сваког часа, радује увек кад дознају за неког новог рогоњу.

X.

Те године певала је у Опери руска певачица са звонким гласом, жена покривена адиђарима од главе до пете, веома љупка и каприциозно поштена. Говорило се да је била љубазница великог војводе, затим неког египатског паше, који су потрошили читава имања због њене нежне личности.

У лицу није баш била лепа, али имала је у себи оног словенског чара, онај болесни поглед, пун ваздуха, самоће, меланхолије, који понекад опија, а понекад говори о бескрајној тузи свога заноса. Имала је дивно попрсје, обла рамена, која се раскривају као мека лепеза, мишице нежне, лукаве, меке, као преломљене у зглобовима, које су некад биле таласасте као свилени шал. Руке испружене и састављене могле би носити врло добро тешке окове, и биле су способне да преклињу као ниједна очајна реч, да стежу као ниједан нерасрешиви чвор, да милују, да буду беле, уморне, мртве, над покривачем у нереду, како никад никакав умор није био. И заједно са својим гипким рукама цела њена личност изгледала је да се креће, да живи у једној јединој музици.

Њен глас јој је пристајао као мирис своме цвету. Топао је био њен глас, пријатан, звучан, пун јасне чистоће, непрозрачне похоте...

Звала се Татјана Рускаја, певала је на највећим светским позорницама, и партер се свагда заљубљивао у њу због њене вреле страсти. И сад је дражио чувени, иако већ поколебани глас ово талијанско позориште, које је дало уметности певања најсветије крштење, док још далека Америка није могла да достигне, по цену злата, и ову последњу превласт.

Младићи и старци, заједно; једни богати, а други скоро сироти; једни интелигентни, а други мање; разног порекла, васпитања, изгледа, духа и обичаја, чине — тако рећи — велику повлашћену породицу, која уместо узајамне љубави има заједничких навика.

И ови — сви ови заједно — били су се због ње узнемирили. Удесили су трку ко ће први да стигне, а на челу су били они који су мислили да превлађују ма чиме...

Али Рускаја је била она непобедива »белокосна кула«, која се противила и најбешњим нападајима. Била је окружена китама цвећа, засипавана љубавним писмима, могла је бирати међу онима који су јој као бесни нудили новац, страст и заштиту. Над њеном кућом су бдили, њена кола су пратили, њена соба је била увек препуна, али је нико није добио, и то је било познато, иако се по неки лажно хвалио.

Наивни, а било их је мало, уверавали су да је поштена. Романтични су веровали да је била заљубљена. Искусни су замишљали да чека златно теле. А злобни су сумњали да је болесна. Али од свега тога није било ништа. Волела је уметност, певање, свој леп глас, узбуђујуће књиге, дуга путовања, мучне снове. Имала је толико новаца, да није знала шта ће с њиме; толико адиђара, да је требало труда сачувати их. Није била ни поштена, ни заљубљена, ни лакома, ни болесна: али није хтела да се узалуд подаје, без заноса и циља, првом који би се појавио.

Оне, које је дотле познавала у почетку сезоне били су је у ствари разочарали. Налазила је да су — више мање — као и остали људи.

А она је пак у својој уобразиљи створила тип црномањастог младића, који трепери као музика — тип освајача, бујног и милог, са погледом пуним лажи, свирепости и нежности, са гласом који продире до дна душе, подмукло, као отров. И понекад је сањала да лежи покрај њега, сва ослабљена, лења, са огромном жељом да се преда... Али то су биле тајне срца, које је она неговала у својој врелој машти, као да је тиме хтела задовољити ону несташну девојчицу сакривену у себи.

Ариго, кад је први пут видео на бини, врати се кући пун досаде и зловољан, трпећи онај неосетни бол, који понекад пробуди у нама жена, коју смо тек видели. Њен глас продро му је дубоко у душу и његов одјек мучио га је као неко мучно миловање. Њена појава, њени покрети, онај ход, тих и пун обазривости, обухватише његове живце са сладострашћем.

Он се није лако заљубљивао, али, понекад, осећаји би му се запалили изненадним безумљем, бацајући га у неку врсту болног лудила, које је имало тужни жар и чежњиви бол љубави.

Понекад му је изгледало да мрзи самог себе и свој ранији начин живота, своје родитеље који су га родили тако ниског, судбину која га је била затворила у тако уске зидове. Затим би се смирио и његова хладна и јасна воља је побеђивала.

Страстима своје душе дозволио је једну љубав: м у з и к у. И између страсне жеље за игром, и силном потребом за новцем, које га понекад обузимаху, ова чиста и скривена љубав расла је безмерно у њему, уносила је светлости живота, топлоте у нему хладноћу његовог духа, опијала га осећањем, била је његова духовна храна. Читајући, слушајући, посећујући концерте, имао је о музици доста знања. Остало је схватао својом ванредном осећајношћу. Имао је увек часове на виолини, али крију̂ући то од пријатеља, стидећи се, да човек тако суров, као што је он хтео да буде, хоће имати тако нежну страст.

И сада га је Рускаја са својим певањем и са чудном лепотом довела до једне од оних мрачних криза. Дође опет да је слуша, да се опије њеним гласом, да се засити њеног опасног чара, и врати се још тужнији, јер се око оне необичне жене стварaху слике чудног живота, слике огромне и сјајне, у којима је она господарила између трачења богатства и огромних имагинарних облака.

Није се рађала у њему очајна љубав, већ страсна жеља да је има, да је задобије, као лепу добит, и да улепша свој живот оним ретким мирисом који је долазио од ње. Пратио је да дозна где станује, дознао је, причекао је, видео је: допала му се још више. Она постаде његов каприц, сан његових ноћи, уточиште његових мисли.

Изгледало му је да још није сазрео за тако велике амбиције, али баш зато та му се амбиција допала, знајући, да често у животу награду добијају најбојажљивији.

Када би му се нека одлука појавила у души, он није оклевао, није се бојао да је изврши.

Отпочне размишљати. Мислио је дуго. Није имао новца да јој понуди, није имао пријатеља иза којих би се заклонио, није био новинар, а ни један од оних који због разних занимања имају посла с позорницом. Могао је рачунати само на себе и на своју сопствену лукавост.

Требало је удесити случајан сусрет: пратити је, као случајно, обратити пажњу на себе, а да јој не досађује и да јој се допадне једном од оних изненадних симпатија, које се рађају из најнезнатнијих ствари.

Тог дана било је дивно сунце. Она је изашла из куће, пешице, око три сата поподне.

Он је ишао за њом, нерешљив, из далека. Она се свакичас задржавала пред излозима, сваки час улазила у по неки дућан, излазила, продужавала своју шетњу без циља, уживајући у лепом сунцу. Он је ишао скоро упоредо с њом. Чуо је ударање њене мале потпетице по плочнику. Чуо је топли шум крзна и чоје, који је долазио од ње заједно са мирисом.

Видео је како је ушла код цвећарке, те се заустави пред радњом.

У излогу је била велика корпа дивних љубичастих орхидеја, које су стајале усправно на малим стабљикама између зеленила виline косице.

Паде му на памет мисао, можда добра, а можда и рђава: уђе и он. Она је стајала поред тезге, бирајући киту париских љубичица. Ариго затражи корпу орхидеја. Донесоше је на тезгу преда њ. То нежно цвеће међу оним зеленилом траве било је тако дивно, да она за тренутак остави љубичице и загледа се у корпу.

— За госпођу Татјану Рускају — рече Ариго гласно продавачици, која је удешавала велику машну на кривини корпине дршке. И додаде адресу.

Она што је бирала љубичице, чувши своје име, погледа младића. Без забуне, учтиво, речито. Он се осмехну. Затим узе посетницу, метну је међу цвеће, плати скромно и изађе.

Она оста мало зачуђена пред својим париским љубичицама...

XI.

Другог дана сачека је на улици, као случајно, и погледа је право, осмехујући се. Приметио је мало изненађење код ње, кад је видела да је прошао. Ишао је неко време за њом, али тако да га је могла приметити, и скреноо на другу страну. Сваког дана слао јој је цвеће: све лепше, све ређе. Једног дана пре подне сретне је, кад је излазила од рукавичара. Једно поподне сретоше се на вратима једне посластичарнице и попише чај једно у близини другога. Једном је била у ложи са још неким госпођама, певачицама можда, и он одједном примети да распитује за њега. Нису знале ништа тачно... Али она је имала за појасом киту жутих ружа: а он јој је тога дана случајно послао жуте руже. Затим примети да јој није досадан, да јој није равнодушан, осећао је то са необјашњивом сигурношћу коју нам улива жена кад успемо да јој се допаднемо. И то је можда најпријатнији моменат у љубави.

Скоро се усуђивао да јој пише, али једна мисао га задржа. Писати на италијанском једној странкињи не би било на свом месту, а на француском није могао лепо да се изрази, а ни правопис није знао добро, — мора се признати.

Она се враћала кући свако вече у исто време, и он је врло добро знао којим улицама. Једном при сусрету, поздрави је. Она једва, једва одговори са врло слабим двосмисленим подсмехом на уснама. И убрза корак. Он није ишао за њом. Срце му је лако куцало. Од тада је увек поздрављао, гледајући дуго за њом, са обазривим осмејком на јасно црвеним лепим уснама.

Једно вече пратио је изблиза, скоро идући упоредо с њом до кућних врата.

Друго вече чекао је при улазу у позориште, где је она долазила да пева.

Кад су дошла њена кола, Ариго се приближи вратима, отвори их и, скидајући шешир, пружи јој руку да сиђе. Она се осмехну од изненађења.

Била је огрнута до главе, бојећи се магле, која јој је могла шкодити. Она положи своју руку у рукавици у његову, ослони се, насмеши и рече:

— Дођите да ме посетите!... — И промаче поред њега, ишчезне на мала врата, остављајући за собом дуги вал мириса.

Он остаде, као луд, дуго времена гледајући у продавца поморанџи, који се шетао горе доле поред својих корпа, звиждућући полако, затим стави шешир на главу и чисто чу како му срце пева...

Гомиле су пролазиле: ретке, густе, веселе, свако са увученим вратом у оковратнике, уживајући у бесциљној шетњи, која пружа одмор после радног дана. Пролазили су усамљени људи, непријатељи хладног времена, који се вуку поред зидова, савијени, да би се сачували скривеног бронхитиса, одоцнели радници, који се враћају звиждућући, раге, које што више иду све више храмају по опасном камењу, вукући у колима са замагљеним стаклима самца без куће на позну вечеру, лепи парови упрегнутих коња, који јуре од палате до палате, неми аутомобили, брзи, који пролазећи бацају на плочник широку брazду светлости.

Он је пролазио поред свега тога, удишући пуним грудима оштар ваздух, гутајући пун дим цигарете. И видео ју је сада у гардероби, пред огледалом, у сукњици од мола, како се полако облачи за бину уз приломоћ облачиље са нотама пред очима, сваки час певушећи какав мотив, пробајући глас.

Видео је како пружа усне према огледалу, руменећи их, мажући мало јабучице на образима, и гаравећи удубљења око очију, да би више сијале.

Затим усправљену, како спушта раскошну кошуљу са рамена, као сломљени оклоп, виде пуне груди, које придржава ниски стезник, како маже меком, миришљавом и скоро течном помадом врат, рамена и руке, која у почетку блистају, а после тамне, кад би собарица прешла пудером, и како на исти начин бели плећа до половине леђа.

И тако је њено голо тело добијало белину бисера, нежну прозрачност, која изгледа скоро плавичаста и шири по малој собици пријатан мирис горког бадема.

»Сутра« — помисли он у себи. И пошто га прође први занос, његов хладни разум надвлада, он помисли да би због најмање погрешке могао пропасти, сад пре но икада, и напрегнута духа мишљаше дуго на тај блиски сусрет.

Било је већ доцкан и Ариго оде на вечеру...

— — — — — — — — — — — —

Седела је за клавиром превртући ноте, кад је он ушао. За тренутак обоје је било збуњено, јер апсолутно нису знали шта да рекну.

— Морам вам захвалити... — отпоче она.

— На чему?

Она показа две ките цвећа, од оних које је он слао сваког дана, као какву поруку. Седела је на покретној столици за клавиром, у

пола окренута њему, упола потама. Прелазећи немарно руком преко белих и црних дирака, које су блистале у полутами и гледајући у њега, који је оборио главу, осмехивала се са бескрајном љупкошћу.

— Јесам ли био неуљудан?... — запита он.

— Мало!... — рече она.

Али то пребацивање било је као миловање: тако је благ био њен глас.

— Нисам имао другог начина да вам се приближим, — рече он у своје оправдање. — Често се не може бирати. Али ми морате опростити, зато што је моја жеља да се с вама упознам била тако велика, а уједно тако пуна поштовања!...

Говорио је полако, значајно, мирно, стојећи право насред собе. Стајао је тако укочено само зато, да се не би приметило његово узбуђење. Она је слушала, гледајући га пажљиво, са осмехом једва, једва подсмешљивим.

Гледала га је оним бодрим оком жене, која упоређује раније добивени утисак са недавним, излажући се уједно опасности или разочарењу. Гледала га је, јер је у ствари била мало несмотрена, позивајући га себи, и тај човек, тај непознати, могао је имати какву претензију на њу. Али његово држање није јој задавало страха. Он јој је све више будио радозналост, као што је, за чудо, то чинио од првог дана кад су се срели у цвећарској радњи. Кад би га дуже видела на улици, кад би прошао близу ње, скоро додирујући је, осећала је нешто непријатно, но у исто време и нешто слатко, као да је у дубини њене женске природе нека необична узбуна одједном пробудила дремљиву инерцију њеног срца. И нехотице мислила је на њега, дању, ноћу; тражила га понекад улицом, погледом који блуди. Осећала је да дрхти, кад би се приближавала улицама где би га обично срела. Он јој није био досадан. Говорио јој је, истина, али из далека, погледом. Говорио јој је: »Допадаш ми се!...« ... Говорио је скоро: »Хоћу те!«... Али нежно, не узнемирујући и не вређајући...

На бини или иза бине дешавало се по некад да га очима тражи по паркету. Дешавало се да сваког дана очекује са чудноватом чежњом његову киту цвећа, и можда би била нерасположена, кад се он ког дана не би сетио да пошаље оно цвеће...

Зашто му је рекла оне непромишљене речи, силазећи с кола? То је, у ствари, била случајна фраза, као да су њена уста, сама за себе, проговорила, јер тако се била збунила, видећи га изненада, како прилази вратима.

И ето, он је био ту, пред њом, говорио је...

Тог дана била је нервозна, јер га је очекивала. Огледала се у огледалу, у свима огледалима, много пута, јер га је очекивала. То је била болесна радозналост, глупа, њена, али није се смела повести за првом ћуди која јој је прошла кроз главу. Доћи ће, наћи ће да је вулгаран, глуп: и увече истог дана, неће више мислити на њ. То су ћуди помало усамљене жене, које се докопавају оних који иду по свету да траже искушења, усијане главе, празне душе... ћуди, које су у толико јаче у колико изгледају бесмисленије.

Гледала га је.

Био је необичан човек. Коса веома густа, више но црна, са сјајем скоро љубичастим, раздељена неједнако, са једне стране, падала је на чело и на бледе слепоочнице у два неједнака таласа. Црте његовог лица биле су чврсте, тачне, скоро сасвим чисте, а уста мало оштра, кад су затворена, а пуна блаженства, кад би се осмехивала. Очи тамних трепавица, променљиве боје као вода под покретним облацима уносиле су у ону хладну лепоту пријатно несавршенство, неку врсту дивљег живота, који је, изгледало је, блистао у непрекидном дрхтању. Све је на њему било лепо, али нехармонично: рука мала, жилава, која у свој својој нежности има нечег грабљивог; висок, развијен стас...

Све је то она опазила, размислила и увидела у неколико тренутака. Њена рука прелете преко дирака, као следећи сваким тоном по једну мисао:

— Рекли сте: мало... — дода он, да би прекинуо ћутање које му је сметало. — Био сам »мало« неуљудан... Можда... Али биће још више... Рећи ћу вам... и — ви ћете се можда смејати — да сам за вас, не знајући ништа о вама, осећао нешто тако силно, тако чудновато, да ми се чинило да бих вас... могао... волети, безгранично... волети, а да се и не упознам с вама!... Прво вече, кад сам вас чуо да певате...

— Али ко сте ви? — прекиде га она са живим покретом зловоле.

— Ја?... Ко сам ја?...

Изгледало је да тражи одговор.

— Нико и ништа... Један између многих, један између хиљада који вам се удварају... зар не? Оно што вам се десило са мном, може вам се десити сваког дана,... зар не? Нисам ништа! О себи вам не могу ништа рећи. Проводим обичан живот. Више волим да сам сам него у друштву. Немам страсти, нисам досад ниједну имао. Да имао сам једну... а то је: музика. Не радим. Допали сте ми се много и то одмах, тако силно да ме је то скоро заболело... И ако се будете смејали, срећан сам, што сам вам и то могао рећи...

Она погну мало главу и узе једну руку другом, вртећи прстење које је носила на прстима. Сад се леђима ослањала на клавир. Није се смејала. Била је очигледно узбуђена,... очигледно...

— Па добро, да!... — рече она, обухватајући гипко колено укрштеним рукама.

Напољу је почињао проницати снег, полако и тихо... (Наставак у идућем броју.)

Ларт, који је постао посредством свог пријатеља Хемилтна приватни секретар спекуланта Голибиа, види у огледалу претеће лице једне дивне жене. Његов му шеф поверава 20000 фунти, али одмах налази једну цедуљу. Носећи поверени новац опази да га прати један човек, који му после и припрети. Хемилтн му објасни да је то чувени детиктив Ле Ноар.

Жена у огледалу.

Роман из енглеског живота од Г. В. Еплтона.

(2)

— Довео сам са собом из Сити једног свог пријатеља, који се познаје са господином Голиби, — објасних му ја. — Имам ту у џепу једну поприличну суму новаца и због тога сам постао мало нервозан, те сам га замолио да ме прати, да бих избегао сваку евентуалност и новац тачно метуо у касу.

— А тако! то могу да разумем! — примети он, смешећи се и, кад смо пошли уз степенице, повуче се.

— Ко је овај? — упита ме Ричард, кад сам затворио врата за собом.

— Немам појма, само знам да се зове Севкинс. Какав положај заузима у овој кући сасвим ми је непознато.

— Па то и јесте сасвим свеједно! Питао сам то само онако, без парочитих разлога. А то је твој стан?... — додаде, осврнувши се по мојој соби. — Удобно, врло удобно. А каква је ово огромна каса? Сасвим би лепо стао један милион у њу...

— Свакако! — одвратих му ја. — Молим те, да ми будеш сведок да сам свој налог тачно извршио.

Са тим речима отворих велика гвоздена врата касе и већ сам хтео да метем торбицу у онај део који ми је показао господин Голиби, али ме Ричард задржа, рекавши ми:

— Причекај мало: јеси ли ти сигуран да се оне хартије још налазе у торбици? То мора прво да се утврди, ако желиш, да ти будем сведок. Ја видим само да остављаш једну црну торбу...

— Имаш право, Ричарде! — одговорих му покуњено.

— Уопште си ти у таквим стварима још врло неискусан и лакомислен. Немој да се љутиш, али морам да ти то кажем.

Ни на ову његову опомену нисам се љутио. Ја отворих торбу и показах му све оне хартије.

— Ево, погледај! — рекох му. — Све је у реду и недирнуто, као што су ми их предали.

— Добро! — рече ми он. — Сад их мети унутра.

Ја их после тога одмах метух у касу и залупих врата.

— Тако! — примети Ричард. — Ово смо свршили. Али где молим те какво лепо цвеће ти имаш овде на свом столу!

Ја га дотада нисам био приметио. Знао сам само то, да кад сам јутрос отишао није било у соби.

— Доиста, врло је лепо! — рече он. — Мислим, биће Марија...

У том тренутку неко закуца на врата и Марија се појави.

— Желите ли да једете, господине? — упита ме она.

Ја погледах Ричарда. Он затресе одречно главом.

— Нећеш ли радије да ручаш са мном? — упита ме затим.

— Опет лепо... Не, хвала, Марија, данас не!

Она је већ хтела да изађе из собе, кад је упитах:

— Јел'те, Марија, јесте ли ви били тако добри, па метли ово лепо цвеће на мој сто?

Она ме зачуђено погледа.

— Ја?... Не, господине Ларте, ја нисам била у вашој соби, откако сам је спремила, а то сам учинила чим сте отишли.

— Тако? Ах да! Сад се сећам. Малко сам заборављен. Хвала. Можете ићи.

Кад је затворила врата за собом, окретох се Ричарду и рекох му, показујући на цвеће:

— Још једна тајна више, драги пријатељу! Ово цвеће није било овде, кад сам изашао. Молим те, реши ти ту загонетку наместо мене...

Ричард замишљено поглади своју браду.

— Тја! — рече он — ово је збиља мало необично! Признајем! Али чекај, да се мало боље упознамо са тим букетом.

Он извади цвеће из вазе и претресе га брижљиво. Нешто је, изгледа, привукло његову пажњу.

— Што је то!? — узвикну он и извуче једну цедуљу из букета.

— Па гледај шта пише на њој!

Он ме послуша.

— На њој има неколико речи, написаних мастилом.

Рекавши то, даде ми цедуљу.

На њој је стајало:

»Зашто не послушате мој савет?«

— Исти рукопис? — упита Ричард лаконски.

— Исти!... И још једанпут, ти најмудрији од свију мудраца из Темпла, објасни ми шта ово значи! — одговорих му ја победоносно.

— Чудна ствар! — рече он, завртевши главом. — Кућа ми не изгледа нимало аветињска. Сунце које се сјаји на овом дивном сагу, изгледа сасвим безазлено. И зидови и таваница изгледају потпуно солидно. Говорити о неким тајним вратима, било би глупо. Не, драги мој, — додаде он и њонова затресе сумњајући главом, — из макаквог разлога те једи неко од послуге. Хајде сада, да идемо. Ни ти ни ја не верујемо у духове. Само можемо да се насмејемо... Господе Боже!...

Он се трже. Његово је лице било самртнички бледо. Његове разрогачене очи погледаше прво у мене, па се затим осврташе по соби.

— Шта, шта ти је забога? — упитах га потпуно изненађен и забринут због његовог понашања.

Он ме зграби за руку. Осећао сам да страшно дрхти. После извесног времена рече збуњено:

— Неко је овде... Једна жена... Видео сам је за тренутак у огледалу... Једно дивно неочешљано створење са очима црним као ноћ, које као да бацају пламенове, и са сочним уснама искривљеним од беса... Где је она? Ко је она?...

— Питај ово цвеће! — одговорих му. — Само ти оно може дати одговора. Жао ми је, што морам да видим, да и ти, као неки други људи,... имаш халуцинације!

— Остави те своје саркастичне примедбе! — рече ми он и узе свој шешир. — Сав још дрхтим и хтео би да што пре одем с овог уклетог места. Хајде...

С тим речима изађе брзо из собе. Ја се пожурих за њим и после неколико тренутака били смо опет у Елзинор-Стриту.

— Тед, — рече ми он — морам да те замолим за извињење. Сад сам видео и сам, и верујем ти! То је била једна жена! Једна дивна жена... и била је више жива него ја што сам у овоме тренутку. Али како је, до врага, успела да нестане кроз тапете?... А нисам чуо кораке... Ко зна, можда смо обојица полудели!...

VI.

Морао сам скоро да се насмејем, кад сам приметио, на своје велико задовољство, да је и Ричард стекао исто мишљење као и ја. Та ме је мисао охрабрила. Зашто да не изведем ову ствар до краја? Зашто да не решим ову загонетку, ако је то могуће? Ле Ноара не морам да се бојим, макако велики детектив он био! А имао сам поред тога утисак, да је он то учинио у каквој заблуди и да ме је помешао са неким другим. Сад сам се због свега тога од срца смејао.

— Ова ствар постаје занимљива, Ричарде, — рекао сам. — И с твојом помоћу мислим да останем на своме месту и да пратим ту ствар.

— Добро, — рече он. — Све је пуно разних догађаја. Ја ти нимало не завидим на томе, али ипак се дивим твојој смелости. Ево једног празног фијакера. Шта мислиш о једној вечери код Паганини-а?

Тај ми се предлог допао. После подне је прошло врло лепо и тек сам се у девет вратио у Сејнт Џонс Вуд.

Као што сам дознао, господин Голиби се већ вратио из Менчестра и одмах је по свом доласку запитао за мене. Затим је опет изашао и казао, да се неће вратити пре једанаест, али да онда жели да говори са мном.

Остало ми је дакле још два сата, које сам могао на који било начин да употребим. Ја запалих своју лулу и изађох да се мало прошетам.

Ишао сам с леве стране низ Елзинор-Стрит. У том правцу још нисам никад ишао. Једно извесно време пролазио сам све поред неких високих зидова, а затим скренух једном малом стазом на лево.

Ускоро је почела да закреће у правцу у ком се, по мом мишљењу, налазио задњи зид виле Ребенхорст. Али пут је био узак, зидови високи, а међу њима густ мрак. Све ме те околности баш нису подстрекавале на то да продужим свој пут, и баш сам намеравао да се вратим, кад ме одједном на једном оштром завијутку нешто веома изненади. Место високог каменог зида била је ту гвоздена ограда, кроз коју се у башти назирала једна веома бела вила. Сви су прозори били јасно осветљени електричном светлошћу и она је, према боји завеса, изгледала црвена, жута, црна. Изгледало је врло лепо, али такве куће у лондонским предграђима нису реткост. И ја бих можда без нарочите пажње продужио свој пут, да нисам пред капијом приметио једна кола и чуо нечије кораке. Била су то приватна кола и крај њих је стајао један кочијаш у ливреји. Моја се радозналост пробудила. Ја се стиснух уз супротни зид, иза једног густог жбуна, и навукох шешир на очи. Тако сам видео да је неко отворио врата на фијакеру и, кад је пала светлост са лампе на његово лице, препознао сам одмах у њему оног прозирно бледог младића, кога сам пре неки дан срео у Ампир-Театру. Тада зачух његов глас, који ми се поново учини јако познат:

— У клуб! — нареди кочијашу. — Што брже!

— Разумем, господине бароне! — одговори кочијаш.

Ја зачух како бич зафијука, кола брзо одјурише и... био сам опет сам.

Једном обичном шетачу не би овај сусрет био нимало необичан, али мене је овај непознати странац веома занимао. И због тога сам хтео да бар видим где станује. Зато се приближих огради и погледах кроз њу.

Био је већ потпун мрак, али тог су вечера звезде тако јасно сијале, а нарочито вечерњача, која је бацала јаку светлост... Њена светлост заједно са светлошћу из прозора омогућавала ми је да назрем једну брижљиво неговану башту, са лепим цветним терасама. Ту је било Фауна, Нимфи, једна Венера. Свуд су биле расуте вазе у којима су цветале геранијe, и до ушију ми је допирало тихо жуборење једног водоскока.

Шта је управо изазивало моју радозналост на овој кући? Какав ме је инстинкт довео до ове гвоздене ограде? Нисам то у том тренутку знао. Али одједном ми се све објасни, кад сам бацио поглед на један прозор, који је био нарочито јако осветљен. На том се прозору појавило лице једне жене, које је светлост одостраг јасно оцртавала. Тада се одједном појави једна бела рука и нагло навуче завесе, а оне појаве нестаде.

Потпуно згранут, стајао сам као прикован. Али нисам могао да сумњам у оно што сам видео. Тамо горе појавило се, осветљено за неколико тренутака само, лице оне исте жене која се мени и Ричарду указала у оном, како сам мислио, чаробном огледалу у мојој соби. Био сам уверен, да се нисам преварио. Или је моја машта ово лице, које се у мојим преставама појављивало више но што сам смео себи да признам, пренела на неко друго? Не, ја сам га јасно видео и био сам, све док ми није доказано противно, у то чврсто убеђен.

Тајна се све више заплитала. Добила је једну не баш јако симпатичну форму. Док сам полако ишао кући, по глави су ми се врзле свакојаке фантастичне мисли. Какве све романтичне могућности нису биле у овом чудном случају! Кад сам помишљао на то, да је ова дивна жена са руменим уснама, што горе као крв, била већ двапут у мојој соби, и да то може да чини у свако доба дана и ноћи, та је мисао била очаравајућа! Кад сам се вратио у своју собу, освртох се по њој. Обузе ме право одушевљење. Не, не, потпуно је невероватно! Цела та ствар била је сасвим немогућа! Мора да ме је оставио разум. Али и Ричард је видео ону лепу појаву! Било је просто запрепашћујуће!...

Покушао сам да се мало занимам читањем. Немогуће. При најмањем шушњу задрхтао бих и обливао би ме хладан зној. Одахнуо сам, кад сам зачуо пред вратима кораке. Господин Голиби уђе.

Чим је ушао, приметио сам да се није понашао онако као досада. Била је једни врло мала промена и, да моји нерви нису били, тако до крајности узбуђени, можда то не би ни приметио. Он је чекао, да ја почнем да говорим.

— Севкинс ми је казао, — почех ја — да сте ме тражили, господине Голиби. Веома ми је жао што нисам био код куће.

— Али молим вас, оставимо то, — рече он. — Ја мислим да су оне хартије...

— Оне су већ у каси, господине Голиби. Пратио ме је, ради сваке сигурности, један пријатељ...

— То ми је већ и Севкинс казао... — приметио он кратко. По тону којим је то казао приметио сам одмах разлог промене његовог понашања.

— То је био господин Хемилтн, опај господин што је био тако љубазан да ми да ону препоруку, којом...

— А тако!... То је био он!

Сместа се разведрио.

„Забавник“ расписује **други конкурс** за своје сталне читаоце.

Сваки читалац који пошаље нарочито означене исечке из шест бројева „Забавника“, и уз то јави један који било број од 1—100.000, учествује у нашем другом конкурсу.

Почевши од XX. броја, па све до закључно XXV. броја, треба исецати означена места у листу. XXV. број „Забавника“ излази из штампе 23. јуна, и исечке са означеним бројем треба послати уредништву најдаље до 3. јула. 6. и 7. јула биће вучење I. класе новога кола Државне Класне Лутрије.

Онај читалац, чији се послати број тачно поклопи са бројем који добије главни згодитак на овом вучењу, добиће награду од 5000 (петхиљада) динара.

Ако ниједан читалац не би **тачно** погодио број главног згодитка у означеном вучењу, поделиће се три награде и то:

Прва награда у износу од 1000 (хиљаду) динара доделиће се ономе чији број буде најближи извученом броју главног згодитка.

Друга награда у износу од 500 (петстотина) динара доделиће се другоме по реду са бројем најближим извученом броју, а

трећа награда од 300 (тристотине) динара доделиће се трећем по реду.

Из овога броја треба исећи означени квадрат на 1., односно 2. страни „Забавника“ и сачувати га да би се крајем јуна са осталим исечцима и означеним бројем могао послати нашем уредништву у Београд.

— Ми смо веома присни пријатељи, господине Голиби, и имао сам један веома важан разлог за то... иначе не бих био тако дрзак...

— Али, шта значи дрзак, драги господине Ларте, — примети он. — Ви можете овамо да позовете своје пријатеље кадгод вам се прохте. А и зашто да не, молим вас?

— То ми је само нов доказ ваше благонаклоности, господине Голиби! — одвратих му ја. — Али ја нисам ни мислио да то учиним пре вашег допуштења. Ево шта ме је на то покренуло. Од оног тренутка кад сам јутрос изашао из куће, пратио ме је један човек, који је очигледно био странац. Ишао је за мном све до прве фијакерске станице, где сам сео у једна кола. Он је узео друга и пратио ме. У Оксфорд-Стриту сишао сам и пошао у Севен Дајл. Мислио сам већ да сам му побегао, али у Коптел Корту се поново појави. Стога сам скочио са напорима у један фијакер, одвезао се до Темпла, и замолио свога пријатеља Хемилтна, пошто сам му на брзу руку објаснио своју ситуацију, да ме допрати овде и да ми буде сведок да сам ове хартије потпуно исправно метуо у ову касу. Ја сам потпуно уверен, да се ви слажете са свим тим, господине Голиби.

Он ме је погледао са скоро задивљеним погледом.

— Потпуно! — одговори. — Потпуно, господине Ларте! Ви сте се понашали веома опрезно и бићу јако обвезан господину Хемилтну на његовом труду у овој ствари. Он је диван младић. Морам једног дана да га позовем на вечеру и да га упознам са неколико мојих пријатеља, који му могу бити од користи. Ја то не чиним често, господине Ларте, али, на моју реч, то је било врло лепо од њега. А сад да пређемо на оног човека, који вас је пратио. То је врло чудна ствар. Можете ли да ми га опишете?

Ричард и ја били смо се договорили да му ово све испричам, само да му ни у ком случају не откријем прави идентитет тога човека. Стога сам се задовољио тиме да му врло опширно опишем господина Ле Ноара. Док сам то чинио, приметио сам да се господин Голиби веома узнемирио.

— Чудна ствар! — рече он. — Врло чудна ствар! Ја мислим да треба да за данас предузмемо нарочите сигурносне мере. Пре свега, молим вас, забележићете нумере тих папира.

С тим он приђе каси и извади два кључа из џепа.

— Као што сам вам већ казао, потребна су два кључа да би отворили ову касу. Молим вас, пријите ближе, да би могао да вам покажем начин поступања.

Ја сам пажљиво посматрао његове покрете.

— Да... Разумем! господине Голиби, — рекох му, кад се гвоздена врата отворише.

— Ја вам предлажем, да узмете за ноћас овај кључ к себи. Ја ћу задржати други. Осим тога је ту још једна мера предострожности. — Он ми показа једну електричну жицу која се налазила у каси, па онда настави: — Кад ту жицу завучем у врата, она је у вези са свим електричним звонцима у кући. Кад би неко покушао да обије касу, била би одмах цела кућа на ногама. Јесте ли све разумели?

— Потпуно!

— Добро! Сад молим вас, прибележите нумере ових облигација. То, истина, није Бог зна какво јемство, пошто их човек може свуда продати, али код вредносних хартија не можете бити доста опрезни.

Ја се одмах дадох на посао, а он је за то време шетао по соби, дубоко замишљен. Посао је био брзо готов и после неколико минута ја сам му дао готову листу нумера.

— Тако, хвала лепо! — рече он. — А сад нећу да вас узнемиравам. Воз за Париз иде у девет са Чаринг Кроса. Ја ћу у пола осам закуцати на вашим вратима. Десет минута доцније донеће вам доручак. Севкинс ће се побринути за кола. У овом омоту наћи ћете тачне инструкције шта имате у Паризу да радите. Ево вам двадесет фунти за ваше трошкове. Наћите један добар хотел, например Гранд Хотел, и немојте ни у чему да трпите оскудицу. А сад да опет затворимо ове хартије!

Ја метух пакет опет у касу, господин Голиби опет заврте ону жицу и тешка се врата са треском заклопише.

— Ево вам кључ, — додаде затим. — И сада: лаку ноћ!

Он ми љубазно стиште руку и изађе.

Ја закључах врата, али пошто је била ћморина и поред тога што је био мрак, оставих прозоре отворене. Затим навих свој часовник, метух кључ од касе под јастук, полако се свукох и већ сам хтео да завршем гасно осветљење, кад сам се сетио да је боље да оставим једно светло упаљено. Оно је осветљавало баш саму касу и могао сам из кревета да је видим целу. Задуго нисам успевао да заспим и гледао сам нетремице у велику гвоздену касу. У моме су се духу мешали чудни догађаји последњих дана и нису ми дали да спавам. Најзад падох у неки полусан из кога се опет убрзо освестих. Тада сам видео да је у соби мрак и да по њој струји неки оштар мирис, који ме је гребао у носу.

Скочих из кревета, докотурах се у предњу собу и покушах да поново одврнем гас. Али узалуд. Нисам ништа видео. Ништа чуо. Осећао сам да ћу пасти у несвест. Тада отетурах до свог кревета. Отада се ничег више не сећам, само знам да ме је јако куцање на вратима опет разбудило. Одмах скочих из кревета и отрчах ка вратима да их отворим. Пред мном је стајао господин Голиби и кад је ушао у собу рекао је раздражено:

— До врага, ала ви имате чврст сан! Већ лупам четврт сата у ова врата. Обуците се што пре. Нећете имати времена ни да доручкујете. Кола вас већ чекају пред капијом. Ни за хиљаду фунти не бих дозволио да пропустите овај воз. Дајте ми ваш кључ. Ја ћу извадити хартије из касе док се ви обучете.

Веома збуњен извадих кључ испод јастука и уручих га господину Голиби. Затим сам почео брзо да се облачим. Одједном се зачуше у целој кући звонца и одмах затим један узвик који је изгледао врло љут.

— Ходите овамо! — викну господин Голиби.

Ја истрчах полунаг у другу собу.

Он ми показа отворену касу:

— Где су хартије? — упита ме претећим гласом.

Ја сам буљио потпуно запрепашћен у касу: била је празна.

VII.

На чудно питање господина Голибиа знао сам само један одговор.

— Какав одговор очекујете од мене? — упитах га исправивши се гордо. — Ја само могу да се чудим заједно с вама, господине Голиби, и да вас упитам то исто: куд су се деле оне хартије?

Господин Голиби сместа промени своје понашање.

— Извините! — рече ми он. — Ово ме је откриће сувише изненадило. Оно ме је навело на ово питање. Али ипак, чиме можете да ми објасните ову загонетку, ако ви нисте...

— Ако ја нисам, шта?... — упитах га забацивши главу, кад је он прекинуо реченицу.

— Ја сам само мислио... — одговори он у најблажем тону, којим се у оваквим приликама могао човек да служи, — да није случајно, пошто сте ви спавали практично узевши у овој соби, нека околност побудила вашу сумњу. Али ви сте у то време свакако сувише добро спавали, да би нешто могли утврдити...

— Варате се! — одговорих му ја. — Ја задуго нисам ока склопио. Ја сам намерно пустио једно светло да гори и гледао непрестано у касу. Најзад сам мало задремао, али сам се ускоро опет разбудио. Видео сам да је соба мрачна и да је напуњена неким необичним мирисом. Ја одмах скочих са кревета и покушах да одврнем светлост, али то ми није успело. Нисам ништа чуо и уверен сам да осим мене нико није био у соби. Одједном ме спопаде чудноват немир. Једва сам успео да се вратим у свој кревет. Више не знам ништа, осим да ме је ваше куцање пробудило. Врло добро, ево вам један доказ за мој исказ, — додадох показујући на гасну светиљку. — Погледајте, светлост је одврнута а ипак у соби не мирише на гас... То је врло чудно, дозволићете?

Запалих шибицу и поднесох је под упаљач. Узалуд.

— Шта сад кажете? — упитам га.

Ја приметих да је био потпуно забезекнут.

— Шта сад кажем? — одврати ми он. — Шта могу да кажем! Бесумње је неко одврнуо главну славину, али како и ко је то могао да уради? Господе Боже, ово је сасвим несхватљиво!...

— Јесте, господине Голиби.

— Прозори су чини ми се били отворени целу ноћ...

— Као и сада!

Он се приближи прозору и изађе на балкон и тад му се оте један узвик:

— Погледајте само, молим вас!...

У идућем тренутку био сам крај њега. Погледах у правцу његовог опруженог прста и опазих крај једних лествица, које су једва вириле мало над балконском оградом.

— Овде је у сваком случају почетак разјашњења! — примети он. Па зар је Севкинс био слеп, кад није видео, кад је отишао по кола? Разумете ли сада да су ноћас били разбојници у кући?

— Свакако да је то морало да буде, — рекох ја — али како је било могуће отворити касу, а да се не повреди брава и електрична звонца не зазвоне? Малопре сте направили такву галаму, да би мртваца пробудили!... Како се то уопште може објаснити?...

Он климну главом и опет се врати у собу.

— То ја себи не могу објаснити. То је једна од најпрепреденијих провала, за које сам икад чуо! Потпуно невероватно! Морамо да оставимо знаљцима да то објасне. Само се радујем што сам предао и вама један кључ. То је била једна врло мудра мера предострожности с моје стране, јер тако можете да ми посведочите, да су синоћ хартије закључане у касу и да их јутрос, кад сам отворио, нисам нашао у њој.

— Ту чињеницу могу мирне савести да потврдим, господине Голиби!

— Било како било, само то ми је веома мило. Онај човек што вас је јуче прогонио, без сумње је упетљан у ту ствар. Мора да је на неки начин дознао, да се оне хартије које сте ви носили кући могу лако продати. Па или он, или један од његових помагача одмах је идућег тренутка отпутовао у Париз. Већ је доцкан и не остаје нам ништа друго него да телеграфишемо моме париском адвокату нумере украдених хартија. Каква срећа што смо их још синоћ забележили, господине Ларте!

— Свакако! — потврдих. — Али у случају да све остане без успеха, што је врло мало вероватно, зар бисте онда морали сами да сносите сву штету? Ви сте ми, чини ми се, говорили о неком осигурању?

— Дабоме, али само са десет хиљада фунти. Остали губитак пада, разуме се, на мене, па и са тим осигурањем сигурно ће да отегну и

праве тешкоће. Због тога и јесам тако весео, јер сте ви у стању да у тој ствари сведочите у моју корист. Ако већ све пропадне, ви још увек можете да ми учините велику услугу. То ме опет подсећа на то, да вас напољу чекају кола. Биће добро, ако одмах доручкујете, па се онда са мном одвезете у град. Ви имате нумере оних украдених хартија, зар не?

— Не! Оне су код вас. Ја сам вам их дао јуче.

— Ах да! Ах да! Враг да га носи! Ова проклета ствар сасвим ме узбунила, тако да скоро више не знам где ми је глава. И ви сте, као што видим, узбуђени, господине Ларте!?

— Није ни чудо, господине Голиби. Тако нешто нисам још никад доживео!... Верујте ми...

— То вам врло радо верујем. Али због тога не смемо још да изгубимо главу. Морамо да спасемо, што се још спасти да. Ствар морамо одмах да доставимо полицији, нумере папира моме париском агенту, а затим да кренемо по осигуравајућим друштвима која су овим догађајем тангирана, и да их известимо о свим појединостима, уколико су оне нама самима познате.

У том се тренутку појави Марија, коју сам звонцетом позвао. Наредим јој, да ми одмах донесе доручак, и, окренувши се господину Голиби, додам:

— Сасвим је тако, господине Голиби! Кроз десет минута стојим вам на расположењу.

Он климну главом и остави ме самог у соби. У мојој су се глави мисли мутиле.

Ова се вест брзо разгласи по кући и, кад је Марија донела доручак, рече усплахирено:

— Ох, ала је то страшно! Та могли су да вас убију у вашем кревету а да ви о томе ништа и не знате! О, Господе! А попели су се лествицама и завртули гасометар, да нико у кући ништа не чује! О Боже, о Боже! — И у том је тону продужила намештајући ми доручак.

Био сам у таквом расположењу, да нисам могао да се забављам ни са једним тако лепушкастим створењем као што је Марија и, пошто сам нешто мало доручковао, нестрпљиво сам очекивао повратак господина Голиби.

Он дође тачно у одређено време по мене и ми сиђосмо заједно низ степенице. Севкинс, сломљен и тужнога лица, јави господину, да је нашао неке електричне жице, које су биле постављене кроз капију и преко баште, а на источном делу зида и неке трагове ногу. Било је јасно, да је цео план врло пажљиво и врло вешто припремљен. Смелост овога дела просто ме је запањивала.

— Добро, — рече господин Голиби, мирно као увек, — оставите све како је и будите колико вам је само могуће полицији на руци, кад дође. Ја идем да је о свему известим.

Два минута доцније возили смо се у правцу најближе полициске станице. Случајно је био ту и сам инспектор. Господин Голиби му објасни у неколико речи шта се догодило и предаде му целу ствар без околишења на испитивање.

Учинило ми се — можда је то била само обмана — да је инспектор добацио господину Голиби један врло чудноват поглед. кад му је овај причао целу ствар, а нарочито кад му је казао своју адресу. У сваком случају, тај поглед био је само тренутан. После он одмах прибележи оно малу података, што му их је саопштио господин Голиби, затим постави неколико питања и, најзад, рече да ће он сместа целу ствар узети у своје руке. Већ смо хтели да пођемо, кад се господин Голиби још једном окрете и додаде:

— Наложио сам своме слузи да вам у свему буде при руци. Ја пак идем са својим секретаром у Сити, да телеграфски јавим нумере украдених хартија своме париском агенту, и да последњи случај ставим на знање разним осигуравајућим друштвима... Не морам, мислим, да вам кажем — примети он са веома љубазним осмехом — да вам све у мојој кући стоји на расположењу.

Инспектор се поклони, како ми се учинило, мало усиљено, и идућег тренутка већ су нас кола возила ка Сити.

Застали смо пред једним поштанским уредом у Оксфорд-Стриту. И ту господин Голиби написа један дугачак телеграм и одмах га предаде. Био је адресован на господина Виљоа, 323. Ри Ст. Марк, Париз, и у њему је био налог да се сместа откаже плаћање оних папира чије су нумере биле наведене.

— А сад ћемо, — рече господин Голиби, — да се одвеземо у Клифорс Ин да тамо потражимо господина Белдвина, мога адвоката, који држи код себе моја осигурања и који ће нам дати потребна упуства... У Сити, брзо!...

Код Темпла поново заустави кола и ми пођосмо испод једног лука у последњи и најзанимљивији део Клифорс Ина, где су пре били чувени адвокатски еснафи. Са својим старим сивим крововима од цигаља, обраслим у траву, својим малим кокетним вртовима и једном малом зеленом оазом испод саме огромне и мрачне гранитне куле старога Архива, са својом великом, средњевековном халом, коју је високо наткрило танки торањ цркве св. Дунстана, давао је овај крај града тако осамљен и напуштен изглед, као што је у овом дивном и чудном Лондону редак.

— Чудновато древно место! — примети господин Голиби.

— И доиста, — одговорим ја. — А није ни дзет корака далеко од Фити-Стрита... Чудна ствар!

(Наставак у идућем броју.)

Посетница.

Андре Бирбо.

Кад се Лимо и Жоаси сретну, треба их пажљиво проматрати, да би се видело да баш нису најбољи пријатељи. Ето, и кад би били у трамвају где их случај гурне једног до другог, кладио бих се да бисте се преварили. И узвици, и поздрављање и срдачно руковање са пријатељским тапшањем по плећима, све је ту! Али ипак, пажљивом оку не измакне онај оштри, пакосни поглед код обојице, у коме, бога ми, нема ни труни срдачности.

Они су се просто безразложно мрзели. Искрено би били усхићени да им се пружи прилика да се посвађају, али како се она ни до данас још није појавила, то су приморани да се привидно срдачно поздрављају, као стари школски другови, које је живот натерао да се често сусрећу.

— Кад ћеш доћи по мене, да проведемо једно вече заједно? — пита Лимо са сигурношћу онога, који ће по слузи одговорити: „Господин није код куће!“

— Телефонираћу ти већ идуће недеље, — одговара Жоаси мирно, убеђен да се неће посвађати са телефонискињом што му није дала тражени број...

— Знаш ли да сам се преселио? Не знаш, онда ево ти моје нове адресе...

— Хвали ти...

И на томе прекидоше разговор. Даље им се није хтело слушати лажи један другога. Да су на улици, они би се сад разишли, али овако, у трамвају, где мора један крај другог седети, нису могли више изигравати другарство. Зато и ћуте.

Него, имају обојица и други неки разлог што су ућутали: преко пута њих је села једна врло мила дама. А ниједан од обојице неће да ускрати себи то задовољство.

Како ми се чини, то им је најглавнији узрок мржњи: они имају исти карактер. А поглавито, обојица воле — како они кажу — авантуре. Ту се подразумева да нису женомрсци, већ напротив. Али, пошто обични људи мрзе женскароше, може се замислити како се женскароши међусобно слажу.

Него, забавимо се за који тренутак, посматрајући Лимоа и Жоасиа. Ниједан неће да пред другим отпочне своје припремне радове око опсаде срца младе даме, јер му други смета. Зато су обоје тако нервозни. Та нервоза се јасно испољава у борама око уста, што никако не доприноси заљубљеном изгледу који би хтели имати. А ако дама није приглупа, мора јој се појавити жеља да исмеје обојицу. Али, то би, можда, било и сувише а то се од ње не може тражити.

Лимо је побеђен: на овој станици он мора да сиђе. Он баца последњи љупки поглед дами, срдито погледа Жоасиа, и одлази:

— Имаш моју адресу. Не заборави да ме посетиш!

Да, да, да... Можете замислити да ли се Жоаси још за то брине! Он се заводнички помилова по брковима и помисли да је сад сам са дамом.

Не баш сам, јер дама има једног кавалера. Нека плећата људескара. Муж? Љубавник? не може се тачно рећи. Главно је да је он сопственик. А то је довољно да Жоасиа спречи у спремљеном разговору и љубавној изјави.

Каква штета! Ето та млада дама, да није у друштву, била би ограбљена за мање времена него што треба Жоасиу да слаже. Жоаси је сигуран, кад би јој могао само у две речи шапнути адресу, да би њих двоје већ сутрадан били интимни као да се познају из детињства.

Да, али ето: како да јој дошапне то? Сопственик — сигурно није ни муж, ни љубавник, већ оно што жене називају „пријатељем“ — сопственик је ту. Он чак и пази. А има и широка плећа и велике, велике, огромне песнице. Није лако. Не, није лако.

Зато Жоаси поче да жали што је Лимо отишао. Кад би он ту био, како би му лако добацио, доста гласно да га сви чују:

— Ја увек станујем на истом месту! Знаш, улица Ла Перуз број 80... Сећаш се, у партеру, десно...

Поред тога, намигнуо би једанпут, ох, само једном, и ствар би била готова: дама би разумела. Да, али шта ће сад?... Чекајте! чекајте! јер видим да се Жоаси нешто осмехује. Да ли је пронашао? Да, нашао је.

Малопре је купио један роман, нов, још неисечених страница. Шта то ради сад? Фиксира даму тако као да би јој хтео рећи: „Пазите!“ — тај поглед је исто што и лупање у добош у циркусу пред какву тежу вежбу — и, не испуштајући је погледом, почиње да претура по портфељу, док најзад не извуче једну посетницу.

Дама још не разуме, али изгледа да се интересује за његов роман (уосталом, нико не може бити сигуран са женама, јер, кадгод их нешто интересује, оне гледају искоса). Жоаси расече картом прву страну и почне читати. Међутим, чекајући да заврши страну, он једнако држи карту у руци, и — о случајности! — адреса је окренута ка дами.

Дама се осмехну, значи да је разумела. Да, али он не зна да ли је она могла да прочита добро. Знам добро да у трамвају има мало места између два путника. Али, је ли то мало места довољно, да дама може прочитати адресу на посетници која је њој окренута? Ту је питање.

Жоаси настави и даље да сече странице, и да се претвара као да га књига много занима, држећи истовремено посетницу у руци. Да ли је то доста? Изгледа, јер се дама

потпуно окренула своме „пријатељу“ и не обраћа више пажње Жоасиу, као да и није ту.

Излишно је рећи да пријатељ од свега тога ништа сумњиво није приметио.

Ипак, изгледа бар, да дама није имала тако добре очи, јер ју је сутрадан цело пополдне чекао Жоаси у своме партеру, у улици Ла Перуз, а она не дође! Он ју је чак шта више, три дана узастопце чекао, али ње нема.

Након та три дана, он се у њу заљуби.

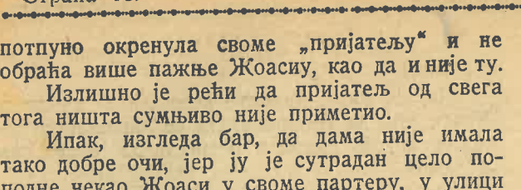
Да, Жоаси, женскарош, заљубљен! Тако глупо заљубљен да се је попео у исто време у трамвај, где ју је већ једном видео. Ње нема. Али, да би употпунио његову несрећу, ту је Лимо, онај проклети Лимо.

— Здраво, драги, узвикну Лимо. Гле, шта ћеш ти у овом трамвају? Тражиш жене? Истина је да се понекипут наиђе на неку пријатну. Ето, не знам да ли се сећаш прошле недеље у овом трамвају оне лепушкасте плавуше са оним дебељком...

— Сећам се, одврати Жоаси, коме поче грло да се суши.

— Видиш, драги, сутрадан, ето ти ње код мене... Она ми одигра комедију оне која је погрешила адресу, а ти већ можеш појмити да је нисам тек онако пустио, пошто је већ ту!... Изврсна, уосталом. Само никад нисам дознао како је дошла до моје адресе!... Ах, јесте. Ето сад сам се сетио: та ја сам је теби дао... Јесте, теби сам дао моју посетницу...

Превео
Б. Д. Васић.

Мода.

Мода у овој сезони не зна за умереност ни у ком погледу, иако модели нових тоалета изгледају тако једноставни. Један париски кројач (фирма Марсмал и Арман) рекао је сасвим тачно: у овој сезони могу се по моди одевати само витке жене, лепа, елегантна тела; оне друге нека се држе енглеске класичне тоалете, која увек одступа од модерне хаљине. Бојите се, да у данашњој усканој хаљини ваши кукови неће улепшати вашу фигуру? Онда узмите ткзв. класични костим, који има донекле мушки крој и увек је елегантан, а уз то удобан и дискретан.

Класични костим мења се само у појединостима, не у целини. Ове године га имамо у облику смокинга, који се најрадије носи са прсником од пикета или са спортском блузицом од сирове свиле или кинеског крепа. На тим „мушким“ костимима у овој сезони не праве се „фалте“; закопчавају се свега једним дугметом; на џеповима нема ревера, већ су само обично прорезани.

Чује се да ће се јула месеца носити хаљине од велура и крзна. Немојте мислити, да је то измишљено — тако пише у париском извештају! Помодарке се изговарају, да су се ових дана назимиле за цело лето унапред.

Многе даме не верују да је кеп још модерна. И те како, јер се сматра за најелегантније и најпрактичније парче женске тоалете. Пролетос их има много у сурој и сивој боји, али највећи шик је имати црну кеп од мароканског крепа. Прави се плисирана, са оковратником од узане сомотске пантљике или од сребрног ткива; ако вам се свиђа, можете направити и врло велики оковратник из којег ће ваше лице вирити као — тучак из цветне крунице. Шиљци су још увек јако модерни и на кеповима и на вечерњим хаљинама. Кажу, биће модерни и зимус. Деколте никакав, али руке голе на свечанијој тоалети. Сукња тако сапета на куковима да вам се оцртава цело тело. Па ипак, да би се добио изглед ширине, нашивају се скутови са ситним наборима, разне ресе итд. Уосталом, већ сте на страни 14. „Илустрованога Листа“ виделе како изгледа модерна хаљина. — Ажур, порупчићи, ниска дугмета, све је то најновија мода. Летос ће се носити много чипака, филеа. Уз перле, биће и перје модеран украс на женским хаљинама, док гране сунце.

— В. Р. —

Човекова снага.

Обично се мисли, да је човек најачи у јутру, када је умно најведрији. Међутим, опитима је доказано, да није тако.

Немачки лекар др. Бух чинио је огледе са динамометром, који тачно показује човекову мишићну снагу. Испитивањем се доказало, да је мишићна снага најслабија после спавања. Тек после доручка снага почне да расте, а достиже свој врхунац после ручка.

Према томе, човек је најачи између једног и три часа пополдне. Снага затим опада све до вечере, када се обнови, али не у оној мери као у подне. Ноћу, док човек спава, снага лагано опада све до јутра.

Човекове мишиће највише слаби лењост, претерана храна и претеран рад. Др. Бух препоручује због тога рад, средњу количину хране и умереност. Они који рано устају и раде тешке послове треба увек да доручкују. Сан у току ноћи крепи човекову снагу, спавање после ручка није за препоруку.

*

Грч у води.

Нема године, да се не десе многи несрећни случајеви у води. Даве се и врло вешти пливачи и, обично се каже, да их је ухватио грч у води.

Међутим један амерички лекар (Dr. Roche) тврди, да смрт у води не долази увек од грча. Он је прегледао стотине утопљеника и ретко је где нашао трагове од грча. По њему, јавља се слабљење мишића из других разлога.

Када човек плива, замара се и дише брже. Дешава се тада, нарочито ако је вода немирна, да увуче и нехотице воду у себе. Душник је тада отворен и вода појури у плућа. Ако се то деси у тренутку када у плућима нема ваздуха, настаје наток у органима за дисање, а тада клоне цело тело.

Човек је тада у страховитом положају. Пре свега, не може да виче за помоћ, а сви органи отказују послушност. Обамрло тело мора тада да потоне.

Поменути лекар не препоручује никакво средство против оваквих случајева. Он даје само један савет: и највештији пливач не треба да се издваја из друштва, а при утакмицама сваког пливача треба да прати по један чамац.

Како ће кроз месец два настати сезона купања и код нас, и како се код нас дешавају преко лета дављења и добрих пливача, то није с горега да се овај савет има на уму.

Човекова глава.

Енглески антрополог Галтон изучавао је нарочито човекову главу и утврдио је да она обично не расте после 19. године. Само код оних људи, који се више баве умним радом, може глава да расте и касније.

Галтон је своја испитивања нарочито вршио у Кембрицу међу ђацима. Он тврди да су бољи ученици са великом главом и да умно развијени људи имају већу главу од обичних. Наравно, било је изузетака.

*

Ботаничке баште.

У целом свету има преко 200 ботаничких башта. Највише их имају Енглези, било у Великој Британији, или у својим колонијама. Немачка долази на друго место, а затим Француска, Италија, Русија, Скандинавија, Шпанија итд. Србија и Грчка имају свега по једну.

*

Старе културе.

Култура једног народа ствара се врло споро, и векови су прохујали док је дошло човечанство до ње. Треба да постоје нарочити услови, па да се култура подигне и одржи. Није довољно, да се човек обезбеди само од глади, па да одмах приступи и развијању културе. Поред плодне земље и развијене пољопривреде, треба да постоји саобраћај, трговина, нарочита клима итд. Отуда су се старе културе јављале поред морских обала, поред великих река, у крајевима благе климе.

Сматра се да је кинеска култура најстарија. Она је имала и задржала много својих, посебних особина, јер Кинези нису волели додир са другим народима.

По времену постанка друга је индиска култура, која се јавила око река Индуса и Гангеса. Она је примила понешто из кинеске културе, а обухватила је целу западну Индију.

Стара Месопотамија, кроз коју теку Еуфрат и Тигрис, имала је своју посебну културу. Семити и Персијанци били су у своје доба врло напредни и културни народи.

Култура древнога Египта, чији су споменици остали до данас, ослањала се на месопотамску културу и имала свој златни век.

Стари народи Мале Азије, Грчке и Апенинског Полуострва, настањени поред мора, примили су феничанску културу, долазили у додир се другим народима и многе културне тековине пренели у своју домовину. Грци и Римљани су предњачили и поставили солидан темељ за европску културу не само старога времена, већ и познијих векова. Док је на европском северу владало варварство, на југу су цветале уметности, филозофија се развијала, а науке су давале проналаске од неоцењиве вредности.

Најзад, постојала је још једна култура, позната под именом америчке културе, која је имала свој центар у Мексику и Пери.

То су старе културе, које се у познијим вековима додирују, допуњују и поправљају. Из њих је створена модерна култура целог људског рода.

Цвеће у Европи.

Европа нема јако развијену флору. То долази поглавито од њене климе. Па ипак, цвеће је доста распрострањено у њој. Европа има 4200 разних врста цвећа.

Тај број је велики, али је сразмера између миришљавог и обичног цвећа готово чуд-

новата. Од 4200 врста има свега 420 које дају макакав мирис од себе.

Цвеће беле боје највише је заступљено. 1194 врсте цвећа имају белу боју, а мирише само 187 врста! Жуто цвеће са 951 врстом долази на друго место, а мирише свега 77 цветова. Црвено цвеће има 823 врсте, а мирише 84, што значи да црвени цветови имају више мириса од жутих. Цвећа плаве боје има 594 врсте, а од њих мирише 31. Љубичасту боју има 308 врста, али од њих само 13 мирише.

Неодређене и мешовите боје има 240 врста и од њих мирише 28 врста.

Лепота цвећа не иде упоредо са мирисом. Чак има лепших цветова без икаквог мириса.

*

Садањи многобошци.

Прошло је толико векова и од Браме и од Буде и од Христа и од Мухамеда и од других мање познатих твораца верских секта, па ипак, још увек постоји паганство са свима својим најпримитивнијим доктринама! Фетишизам разних црначких племена у Африци представља веру, која има много сличности са веровањем примитивног човека старих векова.

Код садањих паганских народа постоји вера у некакво моћно, врховно биће. То се јавља и код афричких црнаца, али је веровање у једно биће доста слабо. Почев од Хотентота и Бушмана, па до најмањих црначких племена, вера у једнога бога није још обухватила широке масе. Примитиван човек види многе појаве и не може да схвати, да за све може постојати само један извор — једно врховно биће. Затим, он је неспособан за апстракције, он хоће да види свога бога, и због тога га проналази у природи или га сам ствара по својој машти.

Отуда се животиње или ствари још јављају као божанства. Чак и камен постаје бог, јер се верује, да крије у себи нарочиту моћ са којом може заштитити човека.

Чаролије и врачбине играју највећу улогу. Вешти свештеници ма кога бога познају добро психологију своје „пастве“ и нешто страхом, а више чаролијама, одржавају стару веру предака.

Имати „чаробни камен“, значи бити најсретнији човек на земљи. Онај који га има ужива заштиту богова и не може му се ништа десити. Чак он може стећи и неку нарочиту моћ са којом влада над другим људима. Отуда је свештеник моћан. Наравно, то је подлога и за веровање у моћ племенског поглавице, који је неограничени деспот и као божји представник влада над осталим људима своје земље.

Староседелачка племена у Америци, нарочито она која су далеко од великих културних градова, имају врло различите вере. Индијанци у Северној Америци верују у једно више биће — дух који даје све, нарочито чинећи добра људима, ако су му у вољи. Ипак они не приносе жртве том врховном бићу, јер њихов бог то не захтева. Шта више, он дели своја доброчинства без обзира на молбе и захвалност људи.

Индијанци имају и ниже богове. Њих има много и већином су творевина сањалачких природа и необуздане маште. Сваки човек има свој дух, који га прати кроз живот. Тај дух, лични бог и заштитник, може се јавити на земљи и у виду животиње. Отуда се животиње сматрају као бића једнака човеку, не само по снази, него и по памети и по духу.

Индијанци у већини случајева немају свештенике и верске церемоније нису много развијене. Ипак, они су побожни људи. Да би стекли љубав својих богова, они се често моле појединачно, посте и чине добра дела.

Староседеоци средње Америке обожавали су природу. Њихово свештенство је било многобројно и верски обреди су се обављали врло свечано.

За Малајце се позитивно зна, да су некада имали неколико главних богова, који су били персонификација природних сила. Данас имају читаву чету разних богова. Готово сваки њихов знаменитији владар постао је после смрти бог. Многи богови дали су и огроман број свештеника, који одржавају још више верских обреда.

Мало чудно изгледа за двадесети век, али многобошци још постоје.

*

Толстој и закони.

Приликом једне шетње спази Толстој на улици два човека, који су му ишли у сусрет. Напред је ишао човек у грађанском оделу и посртао. Био је пијан. За њим је ишао жандарм, гурао га и ударао. Толстој им приђе и упита жандарма:

— Умеш ли читати?

— Умем.

— Јеси ли читао Св. Писмо?

— Јесам, господине.

— Онда треба да знаш да свога ближњег не треба злостављати.

Жандарм се збуни после тих речи и застаде. После кратког размишљања, он упита Толстоја:

— А умеш ли ти читати?

— Умем.

— А јеси ли читао правила и упутства за жандарме?

— Нисам.

— Е, онда иди, прочитај све пажљиво, па ћемо тек онда разговарати!...

*

Старе заблуде.

Како научне истине не пролазе увек лако, најбоље доказују „старе заблуде“ чак и највећих људских умова.

Када је било највише речи о телефону, Француска Академија узима реч и оглашује телефон за утопију. Шпански лекари су некада тврдили, да је чишћење улица шкодљиво. Бекон се подсмевао Копернику и његовим законима. Росини није хтео да се вози железницом. Волтер није веровао да постоје фосили. Лаплас је тврдио да на небу нема камења и да метеорити не постоје.

Па ипак, све су те научне истине победиле и остале.

*

Мирабо.

Када се увидело на француском двору, да вођа револуције, Мирабо, постаје све опаснији, чињени су разни покушаји да се уклони. Најзад, педесет официра краљеве гарде позваше Мирабоа писмено на двобој.

Мирабо однесе педесет писама у скупштину и, испричавши све шта се десило, баци их председнику на сто и узвикну:

— Моја глава више вреди за отаџбину, него главе ових педесет уличних шетача. Нека службене новине објаве овај мој одговор народу француском и педесеторици ових неписмених слугу!...

*

Особине великих људи.

1. Ж. Ж. Русо.

Велики француски философ XVIII. века, Русо, писао је врло тешко, а још теже је говорио. Он није био у стању да изговори ни један кратак говор, који је по недељу дана учио на памет.

Патио је од уображења. Када би чуо о каквој болести, или само прочитао да се негде појавила, он би одмах уобразио да болује од те болести. Између осталог, мислио је до смрти, да болује од некаквих полипа у срцу.

*

2. Лајбниц.

Философ Лајбниц радио је највише ноћу. Обично га поноћ затицала за столом. Када би га умор савладао, наслонио би се и читаве сате проспавао на столу. Када би се пре зоре опет пробудио, почео би поново да чита или да пише.

Кафу је врло радо пио. То му је „бистрило мисли“, како је сам говорио. Умро је изненада, читајући.

*

3. Лесинг.

Лесинг је био страстан карташ. При картању је „сав“ учествовао; знојио се, било да добија, или да губи. Наравно, дуго седење у соби при карташком столу шкодило му је здрављу.

Када му један пријатељ учини примедбу и хтеде искрено да га опомене, да не игра карте са толико страсти, он му одговори: — Баш напротив, не бих ни почињао, кад не бих овако страсно играо, јер имам разлога што овако страсно играм. Картањем покренем своју машину кад застане и ослободим се страха кад ме понекад обузме.

*

4. Бифон.

Природњак Бифон није био много „природан“ у свом приватном животу. Пре свега, писао је само у везеном оделу XVIII. века и држао стално наруквице. Када је шетао и по свом врту, увек је за њим ишао слуга носећи потребни прибор за тоалету. Нарочито није смео никад бити без пудера и справе којом се коврџала коса.

Није седао за сто да пише, пре него што је створио у глави цео план. Сатима је шетао, размишљао, и када би све било у памети, сео би да то „баци“ на хартију.

*

5. Ласал.

Врло рђав ђак у школи, слабога владања, Ласал није ништа обећавао у детињству. Из школе је бежао, крао колаче из посластичарница и мало читао. Доцније страсно игра билијар и карте.

Када је био младић, запажен је у њега чврст карактер, воља и енергија.

*

6. Алфиери.

Талијански песник с краја XVIII. века Алфиери био је у младости болешљив. Другови су га исмевали, те је због тога заволео самоћу. Путовао је сам. Сатима је ћутао и често плакао. Нарочито је био сентименталан у Венецији.

У младости је био ексцентричан, нарочито с пролећа. У Холандској је хтео да се убије. Једном приликом, пошто му је лекар завио рану, подерао је завој, у жељи да позледи рану, да би што пре умро.

— Да ми није било љубави и поезије, — рекао је једном приликом, — ја бих у тридесетој години или полудео или се удавио! Прича се за њега, да га је слуга морао везивати за сто, да би се скрасио када је хтео да ради.

*

7. Де Стал.

Француска списатељица гђа де Стал имала је доста чудних навика. На пример, она није могла говорити, ако није међу прстима вртела зелену гранчицу. Због тога је у свим њеним

собама, и лети и зими, било много цвећа. Чим јој се јави каква посета, она одмах дочека једну гранчицу.

Као свака жена, била је доста говорљива. Једна гранчица није била довољна. Узимала је и другу, и трећу, а најзад се могла задовољити и каквим комадом хартије.

Била је слаба према опиуму. Употребљавала га је често и уображавала да ће се смрзнути у гробу. Због тога је често понављала жељу да је сахране са бундом. Завршила је последње дане у лудилу.

*

8. Хајдн.

Композитор Хајдн седео је само на меканој столици, када је хтео да ради. Док је мислио, гледао је у небо. Када су мисли биле у глави и када је хтео да компонује, облачио је свечано одело.

*

9. Сјенкјевић.

Сјенкјевићу је била страст путовање. Обишао је Европу, Африку и Америку. Имао је радозналости за све.

Прво је стварао план за своје дело, затим је прикупљао материјал, чинио студије и тек доцније почео да пише. Писао је пажљиво: стално је поправљао и допуњавао. Често је прекидао писање и чинио дуже паузе. Чекао је да му дође надахнуће, а када се оно јављало, могао је брзо да ради.

*

10. Љермонтов.

У десетој години Љермонтов је био заљубљен у једну девојчицу од девет година. Био је слабог састава, али се одликовао као ђак. У четрнаестој години пише своју песму „Черкези“, у којој је подражавао Пушкину.

Дуго није могао разликовати поједина меса, а понекад је узимао из чиније све најбоље и остављао друге без јела. Страст му је била да ломи тањире. Обично удари тањир о сто, који се доцније распадне при прању. Послуга је била очајна, а он се томе од срца смејао. Када је газда видео у чему је ствар, песник је пристао да плаћа штету, али под условом да се не каже млађима, како би и даље уживао у њиховој муци.

Добри савети.

Када си међу будалама не казуј никада да си паметан, јер ће ти рећи да си луд.

*

Тражећи срећу не треба трчати, јер се може прескочити.

*

Ако човек непрестано мисли само о срећи, може постати несрећан.

*

Треба се бојати оних који нас нападају, али још више оних који нам ласкају.

*

Добро је да човек навикне своју душу на јаде и свој стомак на глад.

*

Ако је неко поштен само из страха од казне, онда он није поштен.

Несносна врућина у Серендибу.

Абел Ерман.

Када Задиг би уведен јутрос код Његовога Величанства Оно га не удостоји својом наклоношћу као обично речима:

— Добар дан, господине, јесте ли добро спавали?

Јер Набухасан није такође добро спавао прошле ноћи. Али није имало места бојазни: јер страшна врућина владаше у Серендибу, тако да су људи бежали из својих кућа и тражили сан у пољу, али га ни тамо не нађоше.

По савету својих лекара, мада избегаваше да се угледа на њих, затворио је потпуно двор и сви капци беху спуштени. Тамо беше тако дубока тмина да Задиг у почетку сумњаше у високо присуство свога господара. Његове се очи напослетку привикоше на помрчину и он виде Набухасана опруженог по црвеном дивану, без меких јастука.

Краљ беше без сумње обучен само толико колико је захтевала пристојност, али не Краљевско Величанство. Задиг је највише посумњао да Величанству није добро стога, што је окренуо леђа зиду и не мицаше се ни најмање.

Церемонија натериваше такође и првога министра да не се миче: Задиг чекаше.

После четврт сата од прилике, краљ тромо промрмља, не мучећи се да се окрене на дивану, питајући који је смртни био тако дрзак, да се изложи опасности најстрожије казне, усудивши се да пређе праг његовог осамљеног стана. Задиг се јави.

— Ах! добро! рече Набухасан. Ја сам хтео да пошаљем некога по вас. Ја нисам потпуно задовољан са вама. То не може тако да иде.

Задиг, који због врућине није био баш тако присебан, не разуме у почетку шта то не може тако да иде и упита поверљиво Њ. Величанство, које га удостоји одговором:

— Врућина, господине. Знате ли ви, пошто је ваша служба таква да ви не знате апсолутно ништа, знате ли ви да су бунари почели да пресушују? Имао сам доброту да дозволим да се затворе водоскоци који беху украси мојих вртова, да би мој народ имао шта пити. Зар није невероватно да се један моћни монарх лиши, као што сам ја, да нема више текуће воде у својим вртовима, и да га жестина сунца спречава да не може тамо шетати?

Министар признаде да је то невероватно:

— Рећи ћете ми, господине, настави краљ, шта мислите предузети против врућине?

Задиг, који беше искрен, одговори да неће предузети ништа, пошто нема шта да предузме. Краљ помисли да падне у јарост, али се бојаше да се не угреје још више, и рече, усиљавајући се да се утиша, мада беше увређен:

— Зашто нисте наредили да се држе молитве? Тврде да то може успети по неки пут.

— Сире, рече Задиг, немају право који то тврде. То није ни најмање доказано и није ни најмање вероватно. Ваше Величанство има доброту рећи ми да ја као први министар знам све; али Алах зна много више. Ми не можемо уобразити да наше најтајније жеље он не зна: зашто викати небо у помоћ и на тај начин вређати га? Он зна такође шта је нама корисно, о чему ми често не знамо ни најмање. Сире, изволите веровати да има својих разлога, што нам он не шаље кишу.

— Кратко речено, господине, рече Набухасан, ви сумњате у дејство молитве. Ви ме саблажњујете и запрепашћујете; ја се питам да ме Алах није лишио воде што имам једнога министра који тако рђаво мисли.

— Тако је, одговори Задиг смешећи се, и неће казнити господара због злочина његовога слуге.

— Дакле! рече краљ. Не говоримо више о вери, ми се нећемо задржавати код ове главе, ви немате право. Али наука, господине, та чувена наука? Шта она доказује дакле, оно што се може веровати да она неће погрешити и да ће начинити да пада киша?

— Сире, одговори Задиг, наука ће погрешити ако се не придржава ни најмање обавезе коју је узела на себе. Дакле, она није узела на себе све обавезе које јој се приписују, између осталих, она никада није обећала да ће учинити да пада киша када то није Божја воља.

— Ја сам сазнао међутим од врача, рече краљ, да ће доћи време када ће људи моћи бацати стреле са челичним врхом до облака, бушити их, и овим проузроковати кишу у изобиљу.

— То ће време можда доћи, рече Задиг, али није још дошло. Осим тога да би се пробушили облаци треба имати облаке, а ја не видим ни најмањег облачка на небу.

Набухасан, који је за време свежине био доста паметан за једнога владара, постаде глуп под утицајем овог псећег времена. Он одговори од речи до речи своме министру:

— Добро, господине, радите како знате, али ја хоћу да ноћас пада киша. У противном, ја ћу наредити да вам одсеку главу и ми ћемо видети оно што ће се десити.

Задиг није био толико залуђен топлотом да није могао разумети оно што ће му се десити, и он се реши да учини све што је могуће да му не оде глава.

— Сире, рече он, клањајући се до земље, киша ће падати.

— У добри час! рече Набухасан.

Министар умоли краља да може отићи, да би имао довољно времена целога дана да припреми буру за ноћ. Набухасан му учини ово по вољи и он оде одмах код једнога свештеника који имађаше једно пророчиште у суседству.

Овај свештеник, да би дао значај својим пророштвима и већу моћ веровања, праћаше их грмљавином, коју је имитирао једним музичким инструментом. У исто време, једна врста змије коју стављаше у уста производђаше невероватну хуку олује.

— Узајми ми твој ветар и твој гром, рече Задиг.

Када добри свештеник сазнаде да ће овим руковати министар, беше врло срећан да га услужи.

Задиг однесе ветар и гром, и оде код једнога вештог занатлије, који му хитно и врло оштроумно изради један мали апарат, који је могао прскати воду и бацати је далеко. Ископа јарчиће од извора, чије славине Задиг отвори, и на крају беше штрцаљка, уз сам прозор собе где краљ покушаваше да отпочине.

Тек што беше с муком заспао, благодарећи некој лекарији коју је краљ узео, кад би пробуђен једном изненадном и страшном буром. Ветар беше тако снажан да се сва окна на прозору полупаше и Њ. Величанство доби по лицу један млаз кише.

— Ја имам великог министра, рече краљ.

И сутрадан он му честита из свег срца.

Међутим један противник Задигов исприча краљу да није било ни најмање буре и да је Серендиб још у очајању.

— Било је буре, рече краљ, и то толико да је уквасила моју постељу. Ако ме ви и даље уверавате о противном, мислићу да се ви ругате вашем господару и ви ћете бити тај коме ћу одсећи главу.

После малог размишљања, краљ додаде:

— Може бити да је то била само локална киша, али шта то мари? Када је краљ Набухасан покисао, цео Серендиб треба да се осећа освеженим.

С француског Н. С.

Добар платиша.

Дође кројач својој муштерији са рачуном. Господин је био још у постељи.

— Ах, то сте ви, мило ми је! Доносите рачун?

— Да, господине, желео бих мало пара.

— Отворите мој писаћи сто. Повуците ту фијоку!

Кројач отвари.

— Не ту, ону другу!

Кројач отвара другу фијоку.

— Да, ту! Шта видите у њој?

— Видим много некаквих хартија.

— То су све рачуни, метните и ваш одозго.

И добри платиша се окрете на другу страну.

*

Извињење.

Гост: — Келнер, то је ужасно, нашао сам паука у својој супи!

Келнер: — Ах, господине, он сигурно није био у њој када сам је донео.

Гост: — Па откуд он овде?

Келнер: — Вероватно да се удавио када је полетео да потражи у супи какву муву!

*

Добар гост.

— Келнер, нећу да потрошим више од 15 динара за свој ручак. Када будем појео 15 динара, ви ме опомените.

*

Просјачки одговор.

Дама: — Зар се не стидите тога посла? Зашто не радите?

Просјак: — Доста је што сам сиромах и што просим. А зар то није рад?

*

Из мржње.

Чада се каже да су глумци и да су обојица играли прве љубавнике, онда није чудо што су се мрзели. Због тога нису хтели да играју у истом комаду, али се једне вечери и то десило.

— Шта, ви сте пристали да играте са њим?! — питао је један пријатељ.

— Да, јер ја играм улогу по којој ћу га убити још у почетку првог чина! — одговори поносито први љубавник.

*

Пред судом.

Судија: — Зашто сте украли капут овог господина?

Оптужени: — Погледајте мој подерани капут! Видите и сами да је срамота ићи са оваквим капутом!

*

Изговор.

Гост: — Пет динара за ову микроскопску чашицу коњака! Ви се шалите!

Келнер: — Газда је члан антиалкохоличарске лиге, па се бори како може!

*

Посета.

Посетилац: Желео бих да видим господина Петровића!

Служавка: Кога? Они су три брата...

Посетилац: Па онога који има сестру у Крагујевцу!

*

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен

„Злочинци на престолу“

у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од

Динара 10·— по комплету

по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију

„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen

„Zločinci na prestolu“

u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od

Dinara 10·— po kompletu

po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju

„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Краљевића Марка улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе

Број 22. Београд, 3. VI. 1922. Година I.

Стеван дел Феранте целога живота није имао среће. Пошто је оженивши се неком бившом вариетеском дивом, добио четворо деце, мало се примири. Али Ариго, његов најстарији син, раскалашним животом поново наруши његов мир. Пошто је направио толики дуг да га отац не могаде исплатити, то натера њега да оде код свог суседа Риота, богатог али тврдицу. Овај, који има ћерку Евгенију, за коју се нада да ће кад-тад поћи за Арига, даје новац под неким условима. На селу Ариго заводи Евгенију па затим, бојећи се освете Риотиеве, наговори девојку да се ослободи на вештачки начин и сувише стварне последице заједничког греха. Ипак дело изиђе на видело, јер Евгенија умало животом не плати ту ниску операцију. Риоти, кад му се стишао гњев, захтева да се лакомислени Ариго ожени његовом кћери. Међутим овоме то и на ум не пада, јер он неће да ради, и само мисли на љубавне пустоловине. Пошто га једна драгана напушта, он постаје љубавник једне играчице из Туниса, а убрзо затим допадне се чувеној руској певачици Татјани Руској коју осваја својом лепотом и дрскошћу.

Она која се не сме волети.

Роман од Гвида да Верона.

(2)

XII.

Постали су љубавници.

Њему, пошто га је прошао први занос, овај догађај није давао никаквог претераног узнемирења, јер је умео добро владати собом и спремао се за лепшу будућност. Али она се била занела и изгубила у ватреној љубави према њему. Осећала је скоро како је постала мала слаба ствар у његовим снажним рукама и допало јој се, шта више, што је нашла овог лепог укротитеља у свом слободном животу. Шта је се тиче ко је он!?... Шта је он!?... И дали је богат или сиромах!?... И што је кружио понеки заједљиви глас о њему...

Они који су се вечером удварали Руској, видели су изненада како једног дана иду једно уз друго по вароши, долазе, излазе заједно из позоришта, како се понекад јављају у ресторанима, а понекад у драмском позоришту.

И подиже се велика граја... Ко је он? Одакле је искрснуо? Како се зове? На који је начин успео да се Рускаја заљуби у њега? И то да се силно заљуби,... како изгледа! Понеки се сетио да је ишао с њиме у школу; други је давао тачнија обавештења, саопштавајући његово име: — Ариго дел Феранте... Дел Феранте... То су име негде чули! Један се најзад досети. Да! то је онај, кога је Фара затекао са туниском играницом Мирис...

У Флоренцији је живело пре извесног времена друштво отмених људи, који су водили рачуна о свакој ствари што се њих тицала, а нарочито о игри, о трошењу новаца и о томе, да буду цвет кавалерских и угледних бонвивана. Имали су и свог вођу, званог Абат, који

Исеците овај квадрат да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“. Тражите дописном картом да вам се

бесплатно

пошаље на углед један број

Илустрованог Листа.

Сваки од наших читалаца који пошаље тачну адресу добија бесплатно на углед један број „Илустрованог Листа“.